

ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
«ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ»

**Ποίηση και μουσική: Μία εκπαιδευτική εφαρμογή
διακαλλιτεχνικής προσέγγισης με στόχο την
ευαισθητοποίηση μαθητών τάξης Ε' δημοτικού σχολείου για
την ορατή διαφορετικότητα**

Βλαχάκη Νίκη (Μ2016006)

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Μίτση Ακογιούνογλου

Διπλωματική Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου, ως
μέρος των απαιτήσεων για την ολοκλήρωση του προπτυχιακού κύκλου σπουδών με Κατεύθυνση
Μουσικής Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας της Μουσικής

Κέρκυρα, Σεπτέμβριος 2023

ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
«ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ»

**Ποίηση και μουσική: Μία εκπαιδευτική εφαρμογή
διακαλλιτεχνικής προσέγγισης με στόχο την
ευαισθητοποίηση μαθητών τάξης Ε' δημοτικού σχολείου για
την ορατή διαφορετικότητα**

Βλαχάκη Νίκη (M2016006)

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Μίτση Ακογιούνογλου

Τριμελής επιτροπή:

- 1. Ακογιούνογλου Μίτση**
- 2. Διονυσίου Ζωή**
- 3. Ντούρου Μαρία**

Διπλωματική Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου, ως
μέρος των απαιτήσεων για την ολοκλήρωση του προπτυχιακού κύκλου σπουδών με Κατεύθυνση
Μουσικής Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας της Μουσικής

Κέρκυρα, Σεπτέμβριος 2023

Τίτλος: Ποίηση και μουσική: Μία εκπαιδευτική εφαρμογή διακαλλιτεχνικής προσέγγισης με στόχο την ευαισθητοποίηση μαθητών τάξης Ε' δημοτικού σχολείου για την ορατή διαφορετικότητα

© 2023 Νίκη Βλαχάκη ALL RIGHTS RESERVED

Απαγορεύεται η δημοσίευση και η ολική ή μερική ή περιληπτική αναπαραγωγή ή αναδημοσίευση κατά παράφραση ή διασκευή του υλικού αυτής της έκδοσης και η με οποιοδήποτε τρόπο αναπαραγωγή (φωτοτυπία, ηλεκτρονική ή μηχανική αναπαραγωγή, καταγραφή σε ηλεκτρονικό σύστημα ή με οποιοδήποτε άλλο τρόπο), σύμφωνα με το νομό 2121/93 και τους λοιπούς κανόνες Δίκαιου περί Πνευματικής ιδιοκτησίας, χωρίς την εγγραφή άδεια του/της συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του/της συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος (Ν.5343/32 αρ.202 παρ.2).

**Ποίηση και μουσική: Μία εκπαιδευτική εφαρμογή διακαλλιτεχνικής
προσέγγισης με στόχο την ευαισθητοποίηση μαθητών τάξης Ε'
δημοτικού σχολείου για την ορατή διαφορετικότητα**

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία έχει σκοπό τη διερεύνηση μιας εκπαιδευτικής εφαρμογής, διακαλλιτεχνικής προσέγγισης, με στόχο την ευαισθητοποίηση των μαθητών, τάξης Ε' δημοτικού, στο θέμα της ορατής διαφορετικότητας, μέσω της ομαδοσυνεργατικής συγγραφής και σύνθεσης ενός τραγουδιού. Στο πρώτο μέρος της εργασίας, παρουσιάζεται η θεωρητική έρευνα που πραγματοποιήθηκε, πάνω στην οποία βασίστηκε ο σχεδιασμός της εκπαιδευτικής εφαρμογής, με σκοπό να εκπονηθεί. Ειδικότερα, ορίζονται και αναλύονται η ορατή και η μη ορατή διαφορετικότητα. Επιπλέον, εξετάζεται η έκφραση της διαφορετικότητας στο σχολικό περιβάλλον, ο ρόλος των τεχνών και της διακαλλιτεχνικής διαδικασίας στο εκπαιδευτικό πλαίσιο και η σημασία της καλλιέργειας της δημιουργικότητας των μαθητών στην εκπαίδευση. Στο δεύτερο μέρος της εργασίας, αναλύεται ο λόγος για τον οποίο επιλέχθηκε η συγκεκριμένη εκπαιδευτική εφαρμογή, ο σχεδιασμός της εφαρμογής, καθώς και ο τρόπος με τον οποίο υλοποιήθηκε. Στο τέλος παρατίθενται κάποιες αναστοχαστικές σκέψεις οι οποίες προέκυψαν μετά το πέρας της εφαρμογής της.

Λέξεις κλειδιά: Πρωτοβάθμια εκπαίδευση, διαφορετικότητα, δημιουργικότητα, μουσική εκπαίδευση, συγγραφή τραγουδιών

Poetry and music: An educational application of an interartistic approach with the goal of raising awareness for students of elementary school, grade five, on the issue of visible diversity

Abstract

The following dissertation aims to research an educational application of an interartistic approach focusing on raising awareness of students in grade five, elementary school on the issue of visible diversity using cooperative group work to write lyrics and compose music of a song. In the first part of the dissertation the theoretical research on which the educational application is based with an aim to elaborate on it is presented. Specifically the visible and non-visible diversity is defined and analyzed. The expression of diversity in a school environment, the role of the arts and interartistic approach in the educational frame and the importance of cultivating creativity of students in education are all examined. In the second part of the dissertation the reason why the specific education application was chosen as well as the way in which it was implemented are analyzed. Finally, certain reflective thoughts which emerged at the end of the application, are presented.

Keywords: Primary school education, diversity, creativity, music education, song composition

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	4
Abstract	5
Εισαγωγή.....	7
A' Μέρος	8
1. Η Ορατή διαφορετικότητα και οι κοινωνικές προεκτάσεις	8
1.1 Ορίζοντας την ορατή και μη ορατή διαφορετικότητα	9
1.2 Η διαφορετικότητα στο εκπαιδευτικό πλαίσιο.....	11
2. Διακαλλιτεχνική διδασκαλία – μάθηση	12
2.1. Η μουσική και οι άλλες τέχνες στην εκπαίδευση	13
2.2 Διακαλλιτεχνικές εφαρμογές στην εκπαίδευση	14
3. Ο ρόλος της δημιουργικότητας στη μουσική εκπαίδευση	15
3.1. Δημιουργικότητα, φαντασία και μουσικός αυτοσχεδιασμός	16
3.3 Η ενίσχυση της δημιουργικότητας στο μάθημα της μουσικής	17
B' Μέρος: Εκπαιδευτική εφαρμογή.....	19
Μάθημα 1° 30/3/2023	21
Μάθημα 2° 6/4/2023	23
Μάθημα 3° 27/4/2023	25
Μάθημα 4° 4/5/2023	27
Μάθημα 5° 11/5/2023	31
Μάθημα 6° 18/5/2023	33
Μάθημα 7° 25/5/2023	36
Επιλογικοί αναστοχασμοί	36
Βιβλιογραφικές Αναφορές	39
Παραρτήματα	42
Παράρτημα I: Έντυπο συναίνεσης γονέων.....	42
Παράρτημα II: Ποιήματα	44
Παράρτημα III: Πλάνα μαθημάτων.....	63
Παράρτημα IV: Τα αποσπάσματα από τα τραγούδια του XXXTentacion που παραδόθηκαν στα παιδιά και η μετάφρασή τους.....	70
Παράρτημα V: Ευχαριστήριο κείμενο για τα παιδιά.....	71
Παράρτημα VI: Ερωτηματολόγιο.....	72
Παράρτημα VII: Τραγούδια μαθητών.....	74
Βιβλιογραφικές αναφορές παραρτημάτων.....	76

Εισαγωγή

Η παρούσα διπλωματική εργασία, επιχειρεί την περιγραφή και αξιολόγηση μιας διακαλλιτεχνικής εκπαιδευτικής εφαρμογής σε τάξη της Ε' δημοτικού σχολείου, η οποία είχε στόχο την ευαισθητοποίηση των μαθητών για το θέμα της ορατής διαφορετικότητας, με τελικό σκοπό τη δημιουργία τραγουδιών για το θέμα αυτό. Η συγκεκριμένη θεματική επιλέχθηκε με αφορμή τις σκέψεις για τη σημασία της ενημέρωσης των παιδιών κάθε ηλικίας στο θέμα της διαφορετικότητας και τον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για την ευαισθητοποίηση αυτή των παιδιών, ενεργοποιώντας τη δημιουργικότητά τους. Σκοπός της εργασίας είναι να απαντηθεί το ερώτημα «πώς νοηματοδοτούν την ορατή διαφορετικότητα μαθητές που έχουν συμμετάσχει στην εκπαιδευτική εφαρμογή».

Η μελέτη αναπτύσσεται σε δύο μέρη. Το πρώτο μέρος είναι το θεωρητικό πλαίσιο, στο οποίο παρατίθεται ο ορισμός της διαφορετικότητας και κατ' επέκταση της ορατής διαφορετικότητας, καθώς και ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζεται η έννοιά της εν έτει 2022-2023, αλλά και στο πώς επηρεάζει το κοινωνικό πλαίσιο. Επίσης αναλύεται ο ρόλος της διακαλλιτεχνικότητας στη διδασκαλία και τη μάθηση, καθώς και ο ρόλος της δημιουργικότητας στην μουσική εκπαίδευση σε μια τάξη δημοτικού σχολείου. Στο δεύτερο μέρος, περιγράφεται και αναλύεται η εκπαιδευτική εφαρμογή, η οποία υλοποιήθηκε στην Ε' δημοτικού, σε ένα δημοτικό σχολείο νησιού του Ιονίου, από τα τέλη Μαρτίου μέχρι τέλη Μαΐου. Πραγματοποιήθηκαν συνολικά επτά μαθήματα. Στο τέλος παρατίθενται τα αποτελέσματα της εφαρμογής, καθώς και κάποιες αναστοχαστικές σκέψεις και πιθανές προεκτάσεις της.

A' Μέρος

1. Η Ορατή διαφορετικότητα και οι κοινωνικές προεκτάσεις

Κάνοντας μια σύντομη αναζήτηση της λέξης «διαφορετικότητα» στην μηχανή αναζήτησης της Google, παρατηρείται πως εμφανίζονται 1.300.000 αποτελέσματα (περίπου). Περιορίζοντας την αναζήτηση στην ελληνική γλώσσα τα αποτελέσματα γίνονται γύρω στα 1.240.000. Εισάγοντας τον περιορισμό για το έτος 2022-2023, προκύπτουν περίπου 50.500, ενώ αν περιοριστεί η αναζήτηση μονάχα στις ειδήσεις του 2022-2023, παρατηρείται πως παρέχονται περίπου 11.500 αποτελέσματα. Από αυτό φαίνεται πως η έννοια της διαφορετικότητας, είναι αρκετά «δημοφιλής» στην εποχή μας και αποτελεί μεγάλο θέμα συζήτησης. Για μία πληρέστερη εικόνα των συζητήσεων, παρακάτω παρατίθενται μερικά παραδείγματα από άρθρα σε ελληνικές διαδικτυακές εφημερίδες τα οποία εμφανίστηκαν σε μια απλή και γρήγορη αναζήτηση της λέξης «διαφορετικότητα»:

- «Η Enel Green Power Hellas όρισε τη σεζόν 2022 - 2023 ως Χρονιά Διαφορετικότητας και Συμπερίληψης, πιστή στη δέσμευση για τη διαμόρφωση ενός περιβάλλοντος εργασίας που ξεχωρίζει για την ποικιλομορφία του και καλλιεργεί μια κουλτούρα ισότητας» (Εθνος, 30 Μαΐου 2023).
- «Εργαζόμενοι του ΚΕΘΕΑ διεκδικούν μόνιμη και σταθερή δουλειά, τετράωρη στάση εργασίας και συγκέντρωση διαμαρτυρίας σήμερα το πρωί (...) Σε αυτόν τον αγώνα χωράνε όλοι όσοι, ακόμα και αν ταλαντεύονται καμιά φορά, πιστεύουν ακόμα στη δύναμη της συλλογικότητας και της αλληλεγγύης, στην αποτελεσματικότητα της ομάδας να πετυχαίνει τους στόχους της χάρη στη διαφορετικότητα των ατόμων και των απόψεών τους, που όμως συγκλίνουν στον ίδιο στόχο και διέπονται από τις ίδιες αξίες (...) Ζωντανεύοντας το σωματείο, πετώντας από πάνω του σκουριασμένες και χρεοκοπημένες αντιλήψεις και μικροπολιτικές τακτικές» (Ριζοσπάστης, 25 Μαΐου 2022).
- «Προτρέπω όλους στην αίθουσα σήμερα να μην χρησιμοποιούν τη διαφορετικότητα απλώς ως σύνθημα. Σε όποια θέση κι αν βρίσκεστε... επιτρέψτε η διαφορετικότητα να είναι ένας κινητήριος παράγοντας και όχι

απλώς να τη βλέπετε ως ποσόστωση ή σαν κουτάκι που τσεκάρετε με X» (Stormzy, 2022 όπως αναφέρεται στο Έθνος, 1 Οκτωβρίου 2022).

- « [...] Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ένας ερωτώμενος: 'Νιώθω Έλληνας αλλά δεν μπορώ να ταυτιστώ με την Ελλάδα. Δεν νιώθω ότι η κοινωνία είναι έτοιμη να με αποδεχτεί ως Έλληνα, ως Αλβανοέλληνα ή ως Ελληνοαλβανό'. [...] Η υπερπροβολή του βαθιά λαϊκίστικου, «οργισμένου» λόγου, εμποτισμένου συνήθως με φυλετικό μένος, διαμορφώνει συγκρουσιακές συλλογικές συνειδήσεις οι οποίες οδηγούν στην ενοχοποίηση της ετερότητας και στην άρνηση της συνύπαρξης με τη διαφορετικότητα» (Καθημερινή, 23 Ιουνίου 2023).

Από τα παραπάνω αποσπάσματα φαίνεται πως η διαφορετικότητα αποτελεί ένα μείζον θέμα το οποίο συζητιέται συνεχόμενα είτε θετικά, είτε αρνητικά. Στα περισσότερα άρθρα παρατηρείται πως η νοηματοδότηση της διαφορετικότητας απασχολεί έντονα την κοινή γνώμη και στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, και γίνονται κινητοποιήσεις για να μπορέσει να γίνει ακόμη πιο ευρέως αποδεκτή. Μερικές από τις λέξεις οι οποίες χρησιμοποιούνται μαζί με την διαφορετικότητα είναι η διάκριση, ο ρατσισμός, ο σεβασμός, η ισότητα, η συμπερίληψη, το δικαίωμα, ενώ συχνά συναντάται η φράση “αγκαλιάζω τη διαφορετικότητα”. Αλλά τι είναι τελικά η διαφορετικότητα;

1.1 Ορίζοντας την ορατή και μη ορατή διαφορετικότητα

Ως διαφορετικότητα, ορίζεται το να έχει κάποιος διαφορετική μορφή, διαφορετικές ιδέες, ή να ανήκει σε μια ομάδα ανθρώπων διαφορετικής φυλής ή κουλτούρας (The Britannica Dictionary, 2023). Επίσης ορίζει την ανομοιογένεια μίας γκάμας ανθρώπων ή πραγμάτων τα οποία διαφέρουν μεταξύ τους (Oxford Learner's Dictionaries, 2023). Η διαφορετικότητα στην κοινωνία εμφανίζεται σε κατηγορίες, όπως είναι η οικονομική τάξη, η εθνικότητα, το φύλο ή ο σεξουαλικός προσδιορισμός (Jindra, 2014). Διαφορετικός είναι κάποιος ο οποίος δεν είναι τελείως όμοιος με κάποιον άλλον, που παρουσιάζει δηλαδή διαφορές σε σχέση με κάποιον σε εμφάνιση, χαρακτήρα ή σε απόψεις. Διαφορετικός επίσης μπορεί να είναι ο ίδιος ο άνθρωπος από

μια χρονική περίοδο σε μια άλλη ή από μια κατάσταση σε μια άλλη (Λεξικό της κοινής νεοελληνικής, 2008).

Η διαφορετικότητα χωρίζεται σε ορατή και μη ορατή. Όταν αναφερόμαστε στην ορατή διαφορετικότητα στους ανθρώπους, αναφερόμαστε στις διαφορές μεταξύ τους οι οποίες είναι ορατές στο ανθρώπινο μάτι και όλοι τις αντιλαμβάνονται, όπως η φυλή, η εθνικότητα, το φύλο, η σωματική αναπηρία, και άλλα (Phakeng, 2017). Η μη ορατή διαφορετικότητα περιγράφει διαφορές στους ανθρώπους τις οποίες δεν μπορούν όλοι να αντιληφθούν με την πρώτη ματιά, είναι όμως το ίδιο σημαντικές και θα έπρεπε να λαμβάνονται υπόψη όσο και οι ορατές διαφορές. Είναι επίσης διαφορές τις οποίες έχουν άνθρωποι οι οποίοι εντάσσονται στο ίδιο γένος, φύλο, εθνικότητα ή φυλή όπως οι θρησκευτικές πεποιθήσεις ή οι πολιτικές ιδεολογίες (Phakeng, 2017).

Μέρος τη διαφορετικότητας αποτελεί και η αναπηρία, καθώς ορίζεται ως «μια φυσική ή νοητική κατάσταση η οποία δυσκολεύει έναν άνθρωπο να κάνει πράγματα τα οποία μπορούν να κάνουν οι περισσότεροι» (Oxford Learner's Dictionaries, 2023) και ως μια «κατάσταση στην οποία ένας άνθρωπος δεν δύναται να κάνει πράγματα με φυσιολογικό τρόπο» (The Britannica Dictionary, 2023). Συνήθως η αναπηρία οφείλεται σε κάποια νόσο, ασθένεια ή τραυματισμό, και η οποία θέτει σε κίνδυνο επηρεάζοντας τη σωματική ή τη νοητική ικανότητα ενός ανθρώπου (The Britannica Dictionary, 2023).

Με επίκεντρο την διαφορετικότητα, σε όλα όσα ειπώθηκαν παραπάνω, παρατηρείται πως δημιουργούνται ομάδες ανθρώπων οι οποίες έχουν διαφορές στον τρόπο με τον οποίο χειρίζονται θέματα όπως η οικονομία, η εργασία, η ηγεσία, η οικογένεια, ο ελεύθερος χρόνος, οι συνήθειες, και πολλά άλλα, οι οποίες όμως δεν δημιουργούνται απαραίτητα αυτόνομα, αλλά συνήθως επιβάλλονται από την κοινωνία. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να γίνεται ένας διαχωρισμός των ατόμων σε κοινωνικές ομάδες. Παρατηρείται πως οι ομάδες αυτές δεν είναι πάντα κοινωνικά αποδεκτές και πως οι κοινωνίες δυσκολεύονται ακόμα να καταργήσουν τα στερεότυπα και την απόσταση ανάμεσα στη διαφορετικότητα και στην ισότητα (Jindra, 2014).

Όπως ειπώθηκε και παραπάνω, μέρος της διαφορετικότητας αποτελεί και η αναπηρία. Στην κοινωνία που ζούμε πλέον έχουν παρθεί κάποια μέτρα τα οποία στηρίζουν βασικές παραμέτρους της αναπηρίας. Η αναπηρία όμως δεν είναι πάντα εμφανής, καθώς υπάρχουν παράγοντες και σωματικοί, νοητικοί, ψυχολογικοί και ψυχιατρικοί, οι οποίοι όντας μη ορατοί δυσκολευόμαστε να τους λάβουμε υπόψη μας (Finesilver et al., 2020).

1.2 Η διαφορετικότητα στο εκπαιδευτικό πλαίσιο

Η διαφορετικότητα, όπως γίνεται εμφανές, υπάρχει με τον έναν ή τον άλλο τρόπο παντού στην καθημερινότητά μας. Κάτι ανάλογο συμβαίνει και σε μια σχολική τάξη, η οποία αποτελείται από μαθητές που διαφέρουν ως προς το φύλο, την εθνότητα, την κουλτούρα, το κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο, αλλά και από μαθητές οι οποίοι παρά το γεγονός ότι έχουν κοινά μεταξύ τους κάποια από τα παραπάνω, εντούτοις διαφέρουν μεταξύ τους σε πολλούς άλλους τομείς (Eggen & Kauchak, 2017). Είναι πολύ σημαντικό σε μια τάξη τα διαφορετικά πλαίσια των μαθητών να λαμβάνονται υπόψιν από κάθε καθηγητή και δάσκαλο, ώστε να δημιουργείται η αίσθηση της ενότητας και της ασφάλειας (Gay, 2010 όπως αναφέρεται στο Eggen & Kauchak, 2017).

Φαίνεται επίσης πως η πεποίθηση κάποιων μαθητών να μην ενταχθούν στα κοινωνικά αποδεκτά πλαίσια μιας τάξης, τους προτρέπει να έχουν αντιδραστικές και συχνά μη υγιείς συμπεριφορές, με αποτέλεσμα να επηρεάζεται και η σχολική τους επίδοση. Αντίστοιχα μαθητές οι οποίοι ανήκουν σε συγκεκριμένες ομάδες, όπως για παράδειγμα σε μια συγκεκριμένη πολιτισμική ομάδα, καταβάλλονται από άγχος για το πώς θα αντιμετωπιστούν, σκεπτόμενοι κάποιες συμπεριφορές στερεοτυπικές προς την εκάστοτε ομάδα τους. Αυτό συχνά καταλήγει να έχει αντίστοιχα με τα ήδη αναφερόμενα αποτελέσματα (Eggen & Kauchak, 2017).

Παρόλο που στα σχολικά περιβάλλοντα προωθούνται οι έννοιες της ισότητας και του σεβασμού, παρατηρούνται ακόμα φαινόμενα διαχωρισμού ανάμεσα στη μειονότητα και το σύνολο. Θα ήταν καλό οι εκπαιδευτικοί, αλλά και το ίδιο το σχολείο, αντί να προσπαθούν να αφομοιώσουν τις μειονότητες στο σύνολο, να εστιάζουν στον τρόπο με τον οποίο θα μπορούν όλοι οι μαθητές να νιώθουν πως αποτελούν ένα σύνολο (Ladson-Billings, 1999· Valenzuela, 1999 όπως αναφέρεται στο Lash, 2018). Η Lash (2018), εστιάζοντας κυρίως σε εθνοτικές διαφορές στο σχολείο, παραθέτει μερικές ιδέες με τις οποίες θα μπορούσε να επιτευχθεί η ενότητα και η συμπερίληψη. Για παράδειγμα, προσφέροντας ευκαιρίες διαπολιτισμικών μαθημάτων και πληροφόρησης για άλλες κουλτούρες, παρέχοντας πολυπολιτισμικά εκπαιδευτικά προγράμματα, εντάσσοντας καθηγητές με παρόμοιο εθνοτικό ή πολιτισμικό υπόβαθρο με τους μαθητές τους, καθώς και πραγματοποιώντας σχολικές γιορτές σε ημερομηνίες

εορτασμού διαφόρων εθνών και πολιτισμών. Αυτά τα προγράμματα θα μπορούσαν να αποτελέσουν βάση για την αποδοχή της διαφορετικότητας και την προώθηση της συμπερίληψης, όχι μόνο σε εθνικό και πολιτισμικό επίπεδο, αλλά σε κάθε είδους «διαφορετικότητας» που μπορεί να υπάρξει μέσα σε ένα σχολικό περιβάλλον.

2. Διακαλλιτεχνική διδασκαλία – μάθηση

Η χρήση των τεχνών στη διδασκαλία ποικίλων γνωστικών αντικειμένων στο σχολείο είναι μία συνηθισμένη πρακτική (Κοκκίδου, 2015). Φαίνεται ότι ο συνδυασμός των τεχνών στο μάθημα επιτρέπει στους μαθητές να εμπλακούν στη μαθησιακή διαδικασία με έναν πιο βιωματικό και δημιουργικό τρόπο. Καθώς στην παρούσα μελέτη σχεδιάστηκε μία εκπαιδευτική εφαρμογή βασισμένη στην διακαλλιτεχνικότητα, παρακάτω γίνεται μία σύντομη αναφορά στους όρους μουσική, ποίηση και ζωγραφική, όπως αυτοί έχουν οριστεί και διατυπωθεί από σημαντικές προσωπικότητες της κάθε τέχνης.

- «Η *μουσική* είναι η έκφραση της κίνησης των νεφών, το παιχνίδι των καμπύλων που περιγράφεται από τους ανέμους που αλλάζουν. Δεν υπάρχει τίποτα πιο μουσικό από την Δύση. Εκείνος που αισθάνεται αυτό που βλέπει δεν θα βρει, μεγαλύτερη ανάπτυξη σε αυτό το βιβλίο το οποίο διαβάζουν οι μουσικοί, αλλά πολύ λίγο στο βιβλίο της φύσης » - Claude Debussy (Previn, 1998).
- «Η *ποίηση* μας βοηθάει να ζήσουμε. Είναι η ανώτερη μορφή που έχει βρει ο άνθρωπος για να γνωρίσει τον εαυτό του και να κάνει τους άλλους να τον γνωρίσουν. Το μέσον της επικοινωνίας της είναι η ομορφιά. Και επειδή το νόημα της ομορφιάς αλλάζει ανάλογα με τις εποχές, για να 'ναι ζωντανή, για να ενεργεί αποτελεσματικά, κατ' ανάγκην αλλάζει την εκφραστική της.» - Οδυσσέας Ελύτης, 1961 (Μάλαμα, 2020)
- Ο ζωγράφος Paul Klee έχει αναφέρει ότι «Η τέχνη δεν αναπαράγει το ορατό· κάνει τα πράγματα ορατά» (Partsch, 2005)

Μέσα από τον συνδυασμό και τη σύμπραξη των τεχνών προκύπτει η έννοια της διακαλλιτεχνικότητας. Όπως αναφέρουν οι Αντωνοπούλου κ. ά. (2015), είναι «η σχέση της λογοτεχνίας με τις άλλες τέχνες π.χ. ζωγραφική, μουσική, κινηματογράφος».

Ο Σιμωνίδης (1766) αναφερόταν στη ζωγραφική ως ποίηση σιωπώσα και στην ποίηση ως ζωγραφική λαλούσα (Αντωνοπούλου κ. ά., 2015). Είναι προφανές πως όλες

οι τέχνες διαθέτουν μια σύνδεση μεταξύ τους, αλληλοεπηρεάζονται και μπλέκονται η μία στην άλλη, καθώς όλες αποτελούν τα μέσα για την έκφραση συναισθημάτων και ψυχισμού. Η ποίηση διαθέτει ρυθμό και μουσικές φόρμες, στη λογοτεχνία πολλές φορές περιγράφονται είτε έργα τέχνης, είτε μουσικές μελωδίες, (Αντωνοπούλου κ. ά., 2015) η ζωγραφική προσπαθεί πολλές φορές να αποτυπώσει κάποιο λογοτεχνικό έργο ή ποίημα, η μουσική χρησιμοποιεί την τέχνη της ποίησης στην δημιουργία στίχων, εμπλουτίζει τέχνες όπως τον κινηματογράφο και διαθέτει μέσα της και την όπερα, χαρακτηριστικό παράδειγμα συνδυασμού λογοτεχνίας, μουσικής, ζωγραφικής και υποκριτικής (Αντωνοπούλου κ. ά., 2015). Τα παραπάνω αποτελούν μερικά μόνο παραδείγματα για το πώς οι τέχνες συνδέονται μεταξύ τους.

2.1. Η μουσική και οι άλλες τέχνες στην εκπαίδευση

Στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, παρόλο που υποστηρίζεται η πολυδιάστατη μάθηση, η διδασκαλία των τεχνών σταδιακά με τα χρόνια *βουβαίνεται*. Στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση διδάσκονται η μουσική και οι εικαστικές τέχνες ως μονόωρα εβδομαδιαία μαθήματα, ενώ η διδασκαλία του θεάτρου είναι προαιρετική. Αντίστοιχα, στην δευτεροβάθμια, η μουσική και τα εικαστικά διδάσκονται μόνο στο γυμνάσιο, στο οποίο πολλές φορές αντικαθίστανται με άλλα μαθήματα, ενώ οι τέχνες αντιμετωπίζονται ως μαθήματα κατ' επιλογήν και μέσο εμπλουτισμού των σχολικών γιορτών (Μιχαηλίδου & Πετρά, 2016).

Σύμφωνα με τη θεωρία του Gardner (2010), οι τέχνες έχουν τη δυνατότητα να ενισχύσουν σε μεγαλύτερο βαθμό τις λειτουργίες που ελέγχονται, ως επί το πλείστον, από το δεξί ημισφαίριο του εγκεφάλου. Παράλληλα, η ενασχόληση με αυτές βοηθά στην καλλιέργεια ιδιαίτερων τρόπων σκέψης και κατανόησης προς πολιτισμού, στην αυτοκυριαρχία, στον συντονισμό, καθώς και στην ακρίβεια των κινήσεων (Μιχαηλίδου & Πετρά, 2016). Μπροσ της ενασχόλησης με κάθε μορφή τέχνης, ο μαθητής έχει τη δυνατότητα επίσης να αναπτύξει την κριτική και δημιουργική του σκέψη και να ευαισθητοποιηθεί ως προς ζητήματα που αφορούν την αισθητική καλλιέργεια και την ανθρώπινη συναισθηματική έκφραση. Επιπλέον, οι τέχνες μπορούν να αξιοποιηθούν και ως εργαλεία για την διδασκαλία άλλων μαθημάτων με τα οποία μπορούν να συσχετιστούν, όπως είναι η ιστορία, τα μαθηματικά, η φυσική, ακόμα και η πληροφορική (Μαλαφάντης & Σταμάτη, 2011 · Repenning et al., 2020).

Η διδασκαλία της μουσικής, αλλά και των άλλων τεχνών στο σχολείο, απαιτεί τη βαθιά γνώση και τα απαραίτητα εργαλεία για να μπορέσει να διδαχθεί σωστά. Χρειάζεται άρτια γνώση του αντικειμένου και πολύ βαθιά ενημέρωση για την ανάλυση του εκάστοτε εικαστικού έργου. Σύμφωνα με τους Μαλαφάντη και Σταμάτη (2011), η γνώση της σημασίας των τεχνών στην εκπαίδευση, ειδικά σε μια εποχή που «κατακλύζεται από εικόνες», η διδασκαλία των τεχνών αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την συναισθηματική και «ολόπλευρη» ανάπτυξη των μαθητών.

2.2 Διακαλλιτεχνικές εφαρμογές στην εκπαίδευση

Όπως αναφέρεται και παραπάνω, τα μαθήματα των τεχνών στα σχολεία, κατέχουν σημαντική θέση στην ολόπλευρη καλλιέργεια των παιδιών. Μέσω των τεχνών οι μαθητές μπορούν να αναπτύξουν με φυσικό τρόπο τη σκέψη τους, αλλά και τομείς που δεν επικεντρώνονται άλλοι ακαδημαϊκοί κλάδοι, όπως τη φωνή, το σώμα, την ψυχολογία και το συναίσθημα (Gadsden, 2008 όπως αναφέρεται στο Bautista et al., 2015) Αναφερόμενοι στη διακαλλιτεχνικότητα και στην εφαρμογή της στην εκπαίδευση, μιλάμε για τον τρόπο με τον οποίο σε μια εκπαιδευτική εφαρμογή οι τέχνες μπορούν να συνυπάρξουν και να συνδυαστούν με σκοπό την καλύτερη και πιο ενδιαφέρουσα διδασκαλία τους. Με τη χρήση διακαλλιτεχνικών εφαρμογών στην εκπαίδευση, οι δάσκαλοι μπορούν να αναπτύξουν στους μαθητές τους, νέους τρόπους σκέψης, προσέγγισης και κατανόησης των πραγμάτων και νέους τρόπους έκφρασης στον χώρο των τεχνών (Meyer & Land, 2005 όπως αναφέρεται στο Παυλίδου, 2020) μέσω δράσεων οι οποίες χρησιμοποιούνται περισσότερο ως διασκεδαστικό παιχνίδι και δια βίου μάθηση, παρά ως μια συνηθισμένη παράδοση μαθήματος (Παυλίδου, 2020).

Για παράδειγμα, σε μια εφαρμογή στην οποία ο εκπαιδευτικός έχει ως στόχο να διδάξει ένα ποίημα, μπορεί να συνδυάσει την τέχνη της ποίησης με την μουσική και τη ζωγραφική, διαλέγοντας ένα μουσικό και ένα εικαστικό έργο, τα οποία έχουν κοινή θεματολογία με το ποίημα. Με αυτό τον τρόπο ο εκπαιδευτικός παρέχει υλικό που επιτυγχάνει την δυνατότητα για αμεσότερη και βαθύτερη κατανόηση του εκάστοτε ποιήματος μέσα από μια ευχάριστη για τον μαθητή διαδικασία (Καλογήρου, 2016).

Είναι σημαντικό να επισημανθεί και η προσπάθεια ερευνών για την χρήση των τεχνών στην εκπαίδευση ως εργαλείων διδασκαλίας άλλων μαθημάτων, όπως είναι τα

μαθηματικά, η γλώσσα, η ιστορία και άλλα (διαθεματικότητα), με σκοπό την ενίσχυση της καινοτόμας σκέψης, της κριτικής αντίληψης και κατανόησης, αλλά και της σωματικής και συναισθηματικής ανάπτυξης (Bautista et al., 2015). Με αυτόν τον τρόπο δίνεται η δυνατότητα στο παιδί να αντιληφθεί μια πολύπλευρη πραγματικότητα, καθώς εξασκείται ο εγκέφαλός του σε νέους τρόπους σκέψης και θέασης των θεμάτων, ενώ κατανοεί βαθύτερα τις έννοιες τις οποίες μαθαίνει και τα κοινά στοιχεία που μπορεί να έχει για παράδειγμα μια θετική ή θεωρητική επιστήμη με μια τέχνη, ή δυο διαφορετικές τέχνες. Για παράδειγμα, η σύνδεση της μουσικής με τα μαθηματικά, ο συσχετισμός της ιστορίας της τέχνης με το μάθημα της ιστορίας, ο παραλληλισμός των συμβολισμών της γλώσσας με συμβολισμούς που μπορεί να χρησιμοποιούνται στις τέχνες και ούτω καθεξής (Κοκκίδου, 2015), κάνουν το μάθημα πιο ενδιαφέρον αναπτύσσοντας παράλληλα τη δημιουργικότητα των παιδιών.

3. Ο ρόλος της δημιουργικότητας στη μουσική εκπαίδευση

Ένα περιβάλλον που προάγει τη δημιουργικότητα μέσω των τεχνών, ενισχύει την ανάπτυξη γνωστικών, συναισθηματικών και κοινωνικών δεξιοτήτων (Κουτσουπίδου, 2008). Ο Πάμπλο Πικάσο αναφερόταν συχνά στην καλλιτεχνική φύση του ανθρώπου. Όπως χαρακτηριστικά έλεγε, «κάθε παιδί είναι ένας καλλιτέχνης. Το θέμα είναι να παραμείνουμε καλλιτέχνες όσο μεγαλώνουμε» (Ο' Connor, 2016). Η ποιήτρια Μάγια Αγγέλου έχει αναφερθεί στην ανάγκη της καλλιέργειας και εξέλιξης της δημιουργικής σκέψης. Γράφει σε κείμενό της ότι, «δεν στερεώνει η δημιουργικότητα, η δημιουργική σκέψη χτίζεται από μόνη της και αυξάνει τη δημιουργικότητα αυτού που σκέφτεται... Δεν στερεώνει η δημιουργικότητα. Όσο περισσότερο τη χρησιμοποιείς, τόσο περισσότερο έχεις» (Douglas, 2019). Ένα μάθημα που βασίζεται σε δημιουργικές δραστηριότητες επιτρέπει σε κάθε παιδί να εμπλακεί στη μαθησιακή διαδικασία με το δικό του ρυθμό, το δικό του στιλ, αλλά και στο δικό του γνωστικό επίπεδο (Κουτσουπίδου, 2008). Η συναισθηματική έκφραση της δημιουργικότητας με το μαθησιακό αποτέλεσμα, φαίνεται να είναι άρρηκτα συνδεδεμένα, καθώς ενισχύεται η διάθεση εμπλοκής του μαθητή. Όπως αναφέρει ο Άλμπερτ Αϊνστάιν, «Το να κάνεις κάτι 'καλό' (με βάση την ηθική λογική) είναι δύσκολο να το πετύχεις. Για εμένα, το να κάνεις κάτι δημιουργικό το οποίο το κάνεις με αγάπη σημαίνει πως έχεις κάνει κάτι 'καλό'» (Calaprice, 2011). Στην εποχή μας η

δημιουργικότητα υπάρχει σε όλους τους τομείς της καθημερινότητάς μας, όπως είναι η τέχνη, η επιστήμη η τεχνολογία και τα λοιπά. Το να είναι ένας άνθρωπος δημιουργικός αποτελεί πλέον, όχι μονάχα μια απλή ικανότητα αλλά «κοινωνική αξία» (Γκοντέλος & Ξαφάκος, 2021).

3.1. Δημιουργικότητα, φαντασία και μουσικός αυτοσχεδιασμός

Η δημιουργικότητα, η φαντασία και ο αυτοσχεδιασμός, στην μουσική, όπως και στις υπόλοιπες τέχνες είναι αλληλένδετες έννοιες. Πολλές φορές η δημιουργικότητα είναι συνυφασμένη με την ίδια την τέχνη (Robinson, 2001 όπως αναφέρεται στο Γκοντέλος & Ξαφάκος, 2021) και ενισχύει δυνατότητες όπως είναι η επίλυση προβλημάτων, η πρωτοτυπία, η ευαισθησία και η μεθοδικότητα, στοιχεία τα οποία κατέχει ο άνθρωπος που δημιουργεί (Torrance, 1976 όπως αναφέρεται στο Γκοντέλος & Ξαφάκος, 2021). Ως δημιουργικότητα ορίζεται η ικανότητα ενός ανθρώπου να δημιουργεί νέα πράγματα και να σκέφτεται καινούριες ιδέες (The Britannica dictionary, 2023). Επίσης είναι η ικανότητα να μπορεί κανείς να χρησιμοποιήσει την φαντασία του για να δημιουργήσει κάτι καινούριο σε οποιονδήποτε τομέα της ζωής του, και πολύ συχνά είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την τέχνη (Oxford Learner's Dictionaries, 2023). Η φαντασία έχει χαρακτηριστεί ως η «μητέρα της δημιουργικής σκέψης», καθώς επιτρέπει ο εγκέφαλος να δημιουργεί εικόνες (Oxford Learner's Dictionaries, 2023), και πράγματα τα οποία δεν προέρχονται από κάτι που ο άνθρωπος έχει δει ή βιώσει (The Britannica dictionary, 2023). Μία ακόμα έννοια που συνδέεται με τη δημιουργικότητα και τη φαντασία είναι ο αυτοσχεδιασμός. Συγκεκριμένα, ο αυτοσχεδιασμός, είναι η ικανότητα ενός ανθρώπου να μπορεί να δημιουργεί μελωδίες, στίχους, λέξεις, διαλόγους, επάνω στην σκηνή, χωρίς καμία προετοιμασία (Oxford Learner's Dictionaries, 2023). Για να μπορέσει να αυτοσχεδιάσει ένας άνθρωπος πρέπει να χρησιμοποιήσει την φαντασία του και ερεθίσματα που έχει αποθηκεύσει στη μνήμη του. Μέσω αυτών θα μπορέσει να αυτοσχεδιάσει ελεύθερα, μιας και για να δημιουργήσει ένας άνθρωπος χρειάζεται να μπορέσει να φανταστεί πράγματα μέσα από τις εμπειρίες του, τις μνήμες σου και τα βιώματά του, τα οποία υπάρχουν μόνο στο μυαλό του, και να τα κάνει πράξη (Διονυσίου, 2008).

Ο μουσικός αυτοσχεδιασμός, βασίζεται στην πρωτοτυπία και τη δημιουργικότητα της εκτέλεσης μιας νέας μουσικής εφαρμογής, «σε πραγματικό χρόνο» επάνω στη σκηνή και απαιτεί τον ρυθμικό και μελωδικό συντονισμό του εκάστοτε μουσικού με την υπόλοιπη ομάδα του, με απώτερο σκοπό το όμορφο αποτέλεσμα (Beaty, 2015). Βασικοί παράγοντες του αυτοσχεδιασμού είναι ο αυθορμητισμός σε συνδυασμό με τη συνεργασία και τον συντονισμό μιας κοινωνικής ομάδας, στην προκειμένη περίπτωση των μουσικών (Biasutti, 2017), αλλά και ο σεβασμός από όλη την ομάδα στους μουσικούς κανόνες (Berliner, 1994). Σε εκπαιδευτικό πλαίσιο, θεωρείται πως ο αυτοσχεδιασμός μπορεί να βοηθήσει έναν μουσικό να αναπτύξει έναν πιο ενεργητικό χαρακτήρα επάνω στη μουσική ο οποίος μπορεί να βοηθήσει και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων, όπως η ανάγνωση και η εκτέλεση ενός έργου από μια παρτιτούρα αλλά και την ανάπτυξη του συντονισμού των συμμετεχόντων κάθε ηλικίας (Biasutti & Mangiacotti, 2017).

Σύμφωνα με τους Γκοντέλο και Ξαφάκο (2021), ο ρόλος ενός δημιουργικού ανθρώπου, είναι να σκεφτεί και να πράξει κάτι καινοτόμο το οποίο να μπορεί να φανεί χρήσιμο σε οποιαδήποτε κατάσταση και με οποιονδήποτε τρόπο προσπαθεί να φανεί δημιουργικός. Ειδικότερα, η δημιουργικότητα μπορεί να προσεγγιστεί μέσα από τέσσερις παραμέτρους, το περιβάλλον, το προϊόν, τη διαδικασία και τους ανθρώπους (Κουτσουνίδου, 2008· Γκοντέλος & Ξαφάκος, 2021).

3.3 Η ενίσχυση της δημιουργικότητας στο μάθημα της μουσικής

Παρατηρείται πως η δημιουργικότητα στον άνθρωπο αποτελεί σημαντικό παράγοντα στην ανάπτυξη του πρωτότυπου και ευφάνταστου τρόπου σκέψης. Μέσω αυτής, ένας άνθρωπος μπορεί να αναπτύξει δεξιότητες στη ζωή του, όπως είναι η επίλυση προβλημάτων, η καινοτομία, η πρωτοτυπία ιδεών (David Fontana, 1996 όπως αναφέρεται στο Διονυσίου, 2008), η γνωστική και συναισθηματική του ανάπτυξη (Κουτσουνίδου, 2008).

Όπως και σε πολλά άλλα θέματα της ζωής ενός παιδιού, έτσι και στην ενίσχυση της δημιουργικότητάς του, σημαντικοί παράγοντες στη ζωή του είναι το σχολικό και οικογενειακό του περιβάλλον (Διονυσίου, 2008). Η δημιουργικότητα ενός παιδιού μπορεί να αναπτυχθεί σε πολλά πλαίσια στο χώρο του σχολείου, είτε αυτό είναι η τάξη

του παιδιού είτε ο ευρύτερος χώρος του σχολείου (Harwood, 1998 όπως αναφέρεται στο Κουτσοπίδου, 2008). Όπως φαίνεται από μελέτες, το δημιουργικό άτομο έχει κάποια συγκεκριμένα χαρακτηριστικά όπως είναι η ευαισθησία σε όσα συμβαίνουν στο περιβάλλον γύρω του, η δυσανασχέτηση και η αδιαφορία για τα κοινώς αποδεκτά τα οποία τον ωθούν να σκεφτεί και να εκφράζεται με σκοπό την διαφοροποίησή του από τους άλλους ανθρώπους, η επιπολαιότητα, το χιούμορ και η έντονη περιέργεια, τα οποία πολλές φορές στο σχολικό αλλά και το οικογενειακό περιβάλλον μπορεί να προκαλέσουν δυσκολία και δυσανασχέτηση στον εκάστοτε δάσκαλο ή γονέα (Διονυσίου, 2008). Σκοπός των γονέων και των δασκάλων, προκειμένου να βοηθήσουν στην ανάπτυξη της δημιουργικότητας των παιδιών, είναι να στηρίζουν αυτή τη συμπεριφορά και να δημιουργήσουν μια αίσθηση ασφάλειας στο παιδί, καθώς βασικός συναισθηματικός παράγοντας για να μπορέσει ένα παιδί να αφήσει ελεύθερη τη φαντασία του είναι η αίσθηση της ελευθερίας και η απώλεια της αίσθησης του φόβου και του άγχους (Διονυσίου, 2008).

Είναι πολύ σημαντικό για έναν εκπαιδευτικό λοιπόν να μπορέσει να ενισχύσει τους τρόπους με τους οποίους ένα παιδί θα εκφραστεί και θα δημιουργήσει. Ο δάσκαλος πρέπει να λαμβάνει υπόψιν του το δημιουργικό περιβάλλον, αν τα παιδιά λειτουργούν και μπορούν να δουλέψουν ομαδοσυνεργατικά ή σε μονάδες, να εντάξει στην δημιουργική διαδικασία την εξερεύνηση, την κίνηση, την μίμηση και κάθε είδους επικοινωνία και να τονώσει την ανάγκη για κοινωνικοποίηση και έκφραση, την αυτοπεποίθηση και την φαντασία των παιδιών (Κουτσοπίδου, 2008). Για να μπορέσει όμως ένας εκπαιδευτικός να τα παρέχει αυτά στα παιδιά, είναι σημαντικό να παρέχετε και στον ίδιο η ίδια υποστήριξη από το σχολείο να εκφράζεται και να δημιουργεί, ώστε να μπορέσει να το περάσει και στους μαθητές του (Amabile, 1998· Simonton, 2012 όπως αναφέρεται στο Γκοντέλος & Ξαφάκος, 2021).

Β' Μέρος: Εκπαιδευτική εφαρμογή

Όπως αναφέρθηκε και στην εισαγωγή, στόχος της εκπαιδευτικής εφαρμογής ήταν να εξετάσει το ερώτημα «ποιες αντιλήψεις και στάσεις έχουν τα παιδιά για το θέμα της ορατής διαφορετικότητας μετά το πέρας της διακαλλιτεχνικής μουσικής δράσης». Η εκπαιδευτική εφαρμογή διήρκεσε από τις 30 Μαρτίου 2023, έως τις 25 Μαΐου 2023, σε διάστημα 7 εβδομάδων και 7 διδακτικών ωρών, και πραγματοποιήθηκε στην Ε' τάξη ενός δημοτικού σχολείου σε νησί του Ιονίου. Η εφαρμογή υλοποιήθηκε στην αίθουσα διδασκαλίας του τμήματος, στο οποίο φοιτούν δέκα κορίτσια και εννέα αγόρια. Ύστερα από συνεννόηση με τον δάσκαλο μουσικής της τάξης και τον διευθυντή του σχολείου, και έχοντας την άδειά τους, μοιράστηκαν στα παιδιά τα έντυπα συναίνεσης (βλ. Παράρτημα Ι) τα οποία υπογράφηκαν από τους γονείς και παραδόθηκαν στο σχολείο.

Το τελικό καλλιτεχνικό αποτέλεσμα της εκπαιδευτικής εφαρμογής, ήταν η συγγραφή τραγουδιών από τα παιδιά με θέμα την ορατή διαφορετικότητα. Έμπνευση για την συγγραφή στίχων αποτέλεσαν έξι (6) ποιήματα (βλ. Παράρτημα ΙΙ) τα οποία τους είχαν δοθεί κατά τη διάρκεια των συναντήσεων. Επίσης δημιουργήθηκε και εικαστικό υλικό από τα παιδιά, με το ίδιο θέμα. Στόχος ήταν να αναλυθεί το κατά πόσο προώθησε αυτή η διακαλλιτεχνική εφαρμογή την ευαισθητοποίηση των μαθητών στο θέμα της ορατής διαφορετικότητας. Με δεδομένο όμως πως σκοπός της έρευνας ήταν και η δημιουργικότητα, βασισμένη στην ελεύθερη βούληση των παιδιών, το θέμα φάνηκε να καταλήγει στη συγγραφή για το θέμα της διαφορετικότητας γενικότερα, καθώς τα παιδιά δεν θέλησαν να περιορίσουν την συγγραφή τους στην ορατή διαφορετικότητα.

Για την επιλογή των ποιημάτων πραγματοποιήθηκε μια εκτενής έρευνα σε ποιητές, τόσο Έλληνες όσο και ξένους, οι οποίοι έχουν αναφερθεί στο θέμα της διαφορετικότητας. Αρχικά έγινε έρευνα ανάμεσα σε γνωστούς Έλληνες ποιητές, με την σκέψη να γνωρίζουν οι μαθητές τους ποιητές, έστω και ακουστά, για να αισθάνονται ίσως μεγαλύτερη οικειότητα για να εμπνευστούν. Μέσω αυτής της πρώτης αναζήτησης εντοπίστηκαν και επιλέχθηκαν τα ποιήματα και αποσπάσματα από τα ποιήματα «Άξιον Εστί» του Οδυσσέα Ελύτη, «Οι γειτονιές του κόσμου» του Γιάννη Ρίτσου και «Η περιφραστική πέτρα» της Κική Δημουλά. Από τα ποιήματα «Άξιον Εστί» και «Οι

γειτονιές του κόσμου» επιλέχθηκαν συγκεκριμένα αποσπάσματα καθώς αναφέρονταν στο θέμα της διαφορετικότητας, της συνύπαρξης με τους άλλους ανθρώπους και της ενότητας με έναν αρκετά εμφανή και κατανοητό για τα παιδιά τρόπο. Το ποίημα με τίτλο «Η περιφραστική πέτρα» επιλέχθηκε γιατί συμπεριελάμβανε μία ποικιλία λέξεων και αντιθέσεων, καθώς και την παρομοίωσή τους με την πολυμορφία και τις αντιθέσεις που υπάρχουν στους ανθρώπους. Συνεχίζοντας την αναζήτηση ποιημάτων Ελλήνων ποιητών με την συγκεκριμένη θεματολογία της διαφορετικότητας, εντοπίστηκαν και επιλέχθηκαν δύο ποιήματα του Νίκου Εγγονόπουλου. Στο πρώτο, με τίτλο «Στην κοιλάδα με τους ροδώνες», εκφράζεται μια εμφανής απορία προς τους ανθρώπους που τονίζουν την διαφορετικότητα και στο δεύτερο ποίημα, με τίτλο «Να αγαπιέσαι ή να αγαπάς», γίνεται παράθεση πολλών ανοιχτών διλημμάτων αντίθετων εννοιών. Με κοινό ή παρόμοιο σκεπτικό επιλέχθηκε το ποίημα της Κικής Δημουλά, για να αποτελέσει μια παρομοίωση για τα διλήμματα που προκαλούνται από την ποικιλομορφία των ανθρώπων. Απώτερος στόχος ήταν να κινηθεί η περιέργεια και η φαντασία των παιδιών για το πώς ερμηνεύουν οι ίδιοι οι μαθητές στοιχεία αυτών των ποιημάτων και πώς τα συνδέουν με την διαφορετικότητα. Τέλος για την επιλογή του έκτου και τελευταίου ποιήματος, έγινε μια εκτενής αναζήτηση στα ποιήματα της Maya Angelou, με την λογική πως υπήρξε γνωστή για το έργο της κατά των διακρίσεων και υπέρ της κατάρριψης της διαφορετικότητας. Από την μεγάλη ποιητική της συλλογή (I Shall Not Be Moved) , επιλέχθηκε το ποίημά της «Human Family» για τον έντονο τρόπο με τον οποίο περιγράφει τις πολυπληθείς διαφορές ανάμεσα σε όλους τους ανθρώπους, ενώ στο τέλος επιλέγει να τονίσει πως αυτό που υπερισχύει είναι οι ομοιότητες.

Για την περιγραφή της διακαλλιτεχνικής εκπαιδευτικής εφαρμογής χρησιμοποιήθηκε υλικό από το ημερολόγιο της εκπαιδευτικού, τα συμπληρωμένα από τα παιδιά ερωτηματολόγια που τους δόθηκαν, και τους στίχους των τραγουδιών που συνέθεσαν και τις εικαστικές τους δημιουργίες. Αρχικά σχεδιάστηκαν τα πλάνα των μαθημάτων, τα οποία κάθε εβδομάδα προσαρμόζονταν με βάση την αξιολόγηση του προηγούμενου μαθήματος και τις απαιτήσεις του επόμενου. Για την εφαρμογή, επιλέχθηκαν τα προαναφερθέντα 6 ποιήματα από γνωστούς Έλληνες και μη ποιητές με ευρύτερο θέμα τη διαφορετικότητα, τα οποία αναλύθηκαν μέσα στην τάξη και σκοπός τους ήταν να αποτελέσουν πηγές έμπνευσης ιδεών για να βοηθήσουν τα παιδιά στη συγγραφή των δικών τους στίχων.

Τα παιδιά χωρίστηκαν σε ομάδες με δική τους βούληση, με αποτέλεσμα να δημιουργήσουν τελικά δύο ομάδες αγοριών και κοριτσιών. Στη συνέχεια ξεκίνησαν τη συγγραφή των τραγουδιών τους, χωρίς να έχουν περιορισμούς στο είδος ή στιλ μουσικής ή στον τρόπο σύνθεσης τους, και η εκπαιδευτικός παρείχε στήριξη και καθοδήγηση μόνο στα σημεία που εκείνα την ζητούσαν. Μετά το πέρας της ολοκλήρωσης των τραγουδιών δημιούργησαν, και πάλι με ελευθερία έκφρασης, τα δικά τους ρυθμικά μοτίβα χρησιμοποιώντας χάρτινα ποτήρια νερού. Στο τέλος ζωγράφισαν είτε τα ποτήρια, είτε σε χαρτιά, είτε και τα δύο έχοντας στο μυαλό τους το θέμα της διαφορετικότητας. Τα τραγούδια που συνέθεσαν οι μαθητές, ηχογραφήθηκαν και δημιουργήθηκε ένα βίντεο που περιλαμβάνει ηχητικό υλικό από τα τραγούδια και οπτικό υλικό από τις ζωγραφιές, καθώς και κάποιες από τις απαντήσεις των παιδιών στα ερωτηματολόγια. Αυτό το τελικό βίντεο προβλήθηκε στην τάξη στο 7^ο και τελευταίο μάθημα της εκπαιδευτικής εφαρμογής. Το βίντεο υπάρχει αναρτημένο στον ακόλουθο

ιστότοπο:

<https://mega.nz/file/iYRyFQ4L#shwDRoxrHwQOYukGnytJ7zaPUx3SnDzOD14zLiBafle>

Σύντομη περιγραφή των μαθημάτων από το ημερολόγιο της εκπαιδευτικού

Μάθημα 1^ο 30/3/2023

Τάξη: Ε'	Ωρα: 5η	Διδάσκουσα: Βλαχάκη Νίκη
----------	---------	--------------------------

Στο πρώτο μάθημα, τα παιδιά παρέμειναν καθισμένα σε θέσεις και διάταξη που χρησιμοποιούν σε όλα τους τα μαθήματα. Αφού τους εξήγησα τη διαδικασία της εφαρμογής για τα επόμενα έξι (6) μαθήματα, τους ανέφερα πως σκοπός είναι να δημιουργήσουν ελεύθερα ένα δικό τους τραγούδι. Η αρχική ιδέα ήταν χωριστούν σε ομάδες, και η κάθε ομάδα να έγραφε από μια στροφή και ένα ρυθμικό μοτίβο, τα οποία στο τέλος θα ενώνονταν και θα δημιουργούσαν ένα ολοκληρωμένο τραγούδι. Επίσης, μετά την ολοκλήρωση του τραγουδιού τα παιδιά θα δημιουργούσαν ζωγραφιές οι οποίες θα αποτελούσαν εικαστική επένδυση στο τελικό αποτέλεσμα το οποίο θα ήταν ένα βίντεο με το τραγούδι και τις ζωγραφιές τους. Οι μαθητές έδειξαν μεγάλο ενδιαφέρον και ενθουσιασμό. Στη συνέχεια ξεκίνησε μία συζήτηση σχετικά με το τι σημαίνει

ορατή διαφορετικότητα. Αφού συζητήθηκε αρκετά το θέμα, τα παιδιά φάνηκε να έχουν παρατηρήσει πολλά στοιχεία της ορατής διαφορετικότητας. Μερικές από τις απαντήσεις που έδωσαν ήταν διαφορές ως προς τα:

- Χρώμα δέρματος
- Στοιχεία της θρησκείας (όπως η μπούργκα)
- Σωματοτυπικές διαφορές

Στη συνέχεια μοίρασα στα παιδιά τα έξι (6) ποιήματα (βλ. Παράρτημα II για τους στίχους των ποιημάτων):

- Η περιφραστική πέτρα, της Κική Δημουλά
- Στην κοιλάδα με τους ροδώνες, του Νίκου Εγγονόπουλου (Απόσπασμα)
- Άξιον Εστί, του Οδυσσέα Ελύτη (Απόσπασμα)
- Οι γειτονιές του κόσμου, του Γιάννη Ρίτσου (Απόσπασμα)
- Να αγαπιέσαι ή να αγαπάς, του Νίκου Εγγονόπουλου
- Human Family, της Maya Angelou (Μεταφρασμένο)

και τους ζήτησα να τα διαβάσουν και να υπογραμμίσουν λέξεις- φράσεις τις οποίες θεωρούσαν ενδιαφέρουσες και που θα μπορούσαν να αποτελέσουν πηγή έμπνευσης για τους δικούς τους στίχους. Οι περισσότεροι από τους μαθητές όντως τα διάβασαν και υπογράμμισαν λέξεις ή φράσεις οι οποίες τους άρεσαν. Εξαίρεση αποτέλεσαν έξι μαθητές. Από αυτά τα παιδιά, τέσσερα αγόρια φάνηκε να δυσανασχετούν και δεν τα διάβασαν.

Οι άλλοι δύο μαθητές, ήταν παιδιά που με απασχόλησαν και στα επόμενα μαθήματα. Ένα αγόρι (Α), το οποίο λόγω δικού του οικογενειακού προβλήματος, δεν συμμετείχε καθόλου στο μάθημα, ούτε εξέφερε γνώμη, αλλά ούτε θέλησε να αλληλοεπιδράσει καθόλου με τους συμμαθητές ή τον δάσκαλό του ή με εμένα, και μια (1) μαθήτρια (Β) η οποία μου ζήτησε να ζωγραφίζει, αντί να διαβάσει ή να συμμετάσχει με οποιονδήποτε άλλον τρόπο.

Σκοπός στην εφαρμογή ήταν τα παιδιά να νιώσουν άνετα να δημιουργήσουν με τους δικούς τους όρους και χρόνους. Αυτό συνέβαλε στο να μην υπάρξει πίεση σε κανένα παιδί πως πρέπει να συμμετάσχει, πως πρέπει να διαβάσει ή πως δεν πρέπει να ζωγραφίσει την ώρα που διαβάζαμε. Τα παιδιά ήταν ελεύθερα να πράξουν όπως ένιωθαν, αρκεί να σέβονταν τους συμμαθητές τους οι οποίοι ήθελαν να

παρακολουθήσουν και να διαβάσουν. Αυτό το σκεπτικό χρησιμοποιήθηκε και ως γνώμονας και παράδειγμα για τον σκοπό της εφαρμογής. Από το πρώτο μάθημα αλλά και σε αρκετά μαθήματα, κοινό και βασικό θέμα συζήτησης ήταν το ότι κάθε μαθητής είναι διαφορετικός και πράττει διαφορετικά από τον άλλον, και πως είναι σημαντικό να ξεκινάει ο σεβασμός στη διαφορετικότητα από καθημερινά πράγματα τα οποία συμβαίνουν γύρω τους.

Στο τέλος του μαθήματος ζήτησα από τα παιδιά να χωριστούν σε ομάδες. Ενώ στην αρχή υπήρξε αναστάτωση, όταν τους δόθηκε οδηγία σχετικά με τον περιορισμό του χρόνου, αν δηλαδή δεν χωριστούν σε κάποια λεπτά θα αναγκάζομαι να τους χωρίσω τυχαία, χωρίστηκαν σε τέσσερις ομάδες, εκτός από τον μαθητή (Α) που δεν θέλησε να μπει σε ομάδα και έναν μαθητή που έλειπε από το σχολείο.

Οι ομάδες που διαμορφώθηκαν ήταν οι εξής:

- Ομάδα 1^η: Πέντε κορίτσια
- Ομάδα 2^η: Τρία κορίτσια και ένα αγόρι
- Ομάδα 3^η: Τέσσερα αγόρια
- Ομάδα 4^η: Δύο κορίτσια και δύο αγόρια
- Δεν συμμετείχε σε ομάδα ένα αγόρι (Α) και ακόμα ένα αγόρι το οποίο έλειπε από το σχολείο

Μάθημα 2^ο 6/4/2023

Τάξη: Ε'	Ωρα: 5η	Διδάσκουσα: Βλαχάκη Νίκη
----------	---------	--------------------------

Στο δεύτερο μάθημα ζήτησα από τα παιδιά να καθίσουν με βάση τις ομάδες στις οποίες είχαν χωριστεί στο προηγούμενο μάθημα. Ο μαθητής Α συνέχισε να μην θέλει να βρίσκεται σε ομάδα, και όταν του πρότεινα να διαβάσει και να διαλέξει μόνος του λέξεις, αρνήθηκε με νεύματα, και θέλησε απλώς να παρακολουθεί. Η μαθήτριά Β ζήτησε να βγει από την ομάδα της, λόγω μιας διαφωνίας με τους συμμαθητές της, και ζήτησε να ζωγραφίσει, όπως και στο πρώτο μάθημα. Ύστερα από συζήτηση συμφώνησε να ζωγραφίσει κάτι σχετικό με τη διαφορετικότητα, το οποίο θα

χρησιμοποιούνταν στο τελικό βίντεο που θα δημιουργούσαν τα παιδιά, δίνοντας όμως βάση και σε αυτά που συζητούνταν στην τάξη.

Οι ομάδες στο δεύτερο μάθημα διαμορφώθηκαν ως εξής:

- Ομάδα 1^η: Πέντε κορίτσια
- Ομάδα 2^η: Τρία κορίτσια και ένα αγόρι
- Ομάδα 3^η: Πέντε αγόρια
- Ομάδα 4^η: Ένα κορίτσι και δύο αγόρια
- Δεν συμμετείχε σε ομάδα ένα αγόρι (Α) και ένα κορίτσι (Β)

Μετά την παρατήρηση που επισημάνθηκε από τους μαθητές στο πρώτο μάθημα, ότι κάποια από τα παιδιά αντέδρασαν στο να διαβάσουν τα ποιήματα, και στη σκέψη πως μπορεί κάποια να δυσκολεύονταν να διαβάσουν τόσες πολλές σειρές - στίχους ποιήματος-, πήραμε συλλογικά την απόφαση να διαβαστούν όλα τα ποιήματα δυνατά, ώστε να μπορέσουν όλα τα παιδιά να τα κατανοήσουν έστω και λίγο. Κάποια από τα παιδιά συνέχισαν να μην θέλουν να συμμετέχουν ενεργά στην διαδικασία ανάγνωσης και ανάλυσης των ποιημάτων, όμως υπήρχαν στιγμές που όλα συμμετείχαν στη συζήτηση.

Στη συνέχεια του μαθήματος τους ζήτησα να εκφράσουν τις απόψεις τους σχετικά με το πώς μπορούν να συνδεθούν τα ποιήματα με το θέμα της διαφορετικότητας, και ύστερα, ποιος πιστεύουν πως είναι ο λόγος για τον οποίο τους ζητήθηκε να γράψουν ένα τραγούδι με θέμα τη διαφορετικότητα, και πώς τα τραγούδια τους θα μπορούσαν να προσφέρουν στην κοινωνία. Τα παιδιά έδειξαν να απαντάνε με μεγάλο ενδιαφέρον, με απαντήσεις όπως:

- Για να το ακούσει κάποιος που τρώει bullying διότι είναι διαφορετικός και να νιώσει καλύτερα.
- Να το ακούσει κάποιος που κάνει bullying και να καταλάβει πως είναι λάθος γιατί όλοι οι άνθρωποι είμαστε ίσοι.

Μάθημα 3^ο 27/4/2023

Τάξη: Ε'	Ωρα: 5η	Διδάσκουσα: Βλαχάκη Νίκη
----------	---------	--------------------------

Στο τρίτο μάθημα οι ομάδες ξανά άλλαξαν καθώς η μαθήτρια (Β) επέλεξε τελικά να γυρίσει στην ομάδα στην οποία βρισκόταν αρχικά, το οποίο αποτέλεσε μια πολύ ευχάριστη έκπληξη, ενώ ένας άλλος μαθητής (Γ) διαφώνησε με τη δική του ομάδα και θέλησε να αλλάξει. Μερικοί συμμαθητές φάνηκε αμέσως να διαφωνούν με αυτή του την επιλογή. Ήταν μια αρκετά αγχωτική στιγμή για το πώς θα εξελισσόταν η κατάσταση και το πώς θα εξηγούσα στα παιδιά πως είναι καλό να αποφεύγονται τέτοιες συμπεριφορές προς έναν συμμαθητή τους, χωρίς να φανεί πώς τους επιβάλλεται να πράξουν με τον οποιοδήποτε τρόπο. Υπήρξε όμως μια ευχάριστη παρέμβαση από τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας, τα οποία συμφώνησαν να συνεργαστούν με τον μαθητή (Γ), και εξήγησαν και στους συμμαθητές τους πως είναι εντάξει να συνεργαστούν μαζί του. Ο μαθητής (Γ) φάνηκε να βιώνει πολύ δυσάρεστα συναισθήματα μέχρι τη στιγμή που επενέβησαν οι συμμαθητές του, και του είπαν να καθίσει στην ομάδα, μία στιγμή στην οποία ένιωσε «καλοδεχούμενος».

Διάταξη ομάδων:

- Ομάδα 1^η: Πέντε κορίτσια
- Ομάδα 2^η: Τρία κορίτσια και ένα αγόρι
- Ομάδα 3^η: Έξι αγόρια
- Ομάδα 4^η: Δύο κορίτσια και ένα αγόρι
- Δεν συμμετείχε σε ομάδα ένα αγόρι (Α)

Αφού ανασυγκροτήθηκαν οι ομάδες, τους διευκρίνισα ότι δεν ήταν απαραίτητο να χρησιμοποιήσουν τις λέξεις/ φράσεις που είχαν επιλέξει από τα ποιήματα, και πως αυτές ήταν λέξεις απλώς για να τους εμπνεύσουν να σκεφτούν περαιτέρω, βασισμένα στις δικές τους εμπειρίες. Ύστερα ξεκίνησε η συγγραφή των τραγουδιών από την κάθε ομάδα. Παράλληλα πρότεινα στον μαθητή (Α) να γράψουμε μαζί ένα τραγούδι, να κάνει κάποια χειροτεχνία ή κάποια ζωγραφιά σχετική με την διαφορετικότητα, ή να προτείνει εκείνος κάτι με το οποίο θα ήθελε να ασχοληθεί. Εκείνος, ωστόσο, αρνήθηκε,

και όταν ερωτήθηκε αν θα ήθελε απλώς να παρακολουθεί τους συμμαθητές του που γράφουν έγγνεσε καταφατικά. Στην πορεία του μαθήματος υπήρξε η προσπάθεια για κινητοποίηση του ενδιαφέροντος του, και τελικά κατέληξε να παρακολουθεί την δράση των συμμαθητών του.

Στην πορεία του μαθήματος η 1^η και η 3^η ομάδα ενημέρωσαν πως θα ήθελαν να γράψουν αυτόνομα το δικό τους τραγούδι και να μην γράψουν στροφές οι οποίες θα ενωθούν μαζί με τις υπόλοιπες ομάδες, διότι είχαν διαφορετικά ενδιαφέροντα ως προς το είδος της μουσικής. Καθώς, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, σκοπός ήταν τα παιδιά να είναι ελεύθερα, και εφόσον συμφώνησαν όλες οι ομάδες, κινηθήκαμε όπως επιθυμούσαν τα παιδιά.

Η 1^η ομάδα, είχε ορίσει αρμοδιότητες σε κάθε μέλος της. Κάποια άτομα ανέλαβαν τους στίχους, κάποια την ενορχήστρωση και κάποια την κεντρική ζωγραφιά που θα συνόδευε το τραγούδι τους. Στο 3^ο μάθημα ολοκλήρωσαν την συγγραφή των στίχων και την σύνθεση ολόκληρου του τραγουδιού τους.

Η 2^η ομάδα παραπονέθηκε πως δεν είχε έμπνευση να γράψει και δεν ήξερε πώς να προχωρήσει και ζήτησε καθοδήγηση, γεγονός που μου προξένισε μεγάλο άγχος για το πώς θα μπορούσα να τους βοηθήσω. Αρχικά, ρώτησα τα παιδιά ποια ήταν τα σημεία στα ποιήματα τα οποία κίνησαν το ενδιαφέρον σε κάθε μαθητή της ομάδας και τι είχε υπογραμμίσει ο κάθε ένας. Όταν αναλύσαμε ξανά, πιο προσωπικά, τι σήμαινε το κάθε σημείο από αυτά που είχαν υπογραμμίσει και κυρίως από αυτά που είχαν και οι τέσσερις κοινά, ξεκίνησαν να τους έρχονται ιδέες για το δικό τους τραγούδι. Το ένα αγόρι της ομάδας όμως, έδειξε να απογοητεύεται από την κατάσταση και ζήτησε να πάει στην 3^η ομάδα. Όταν του ζήτησα να κάνει μια προσπάθεια να συνεργαστεί με την ομάδα του και να συζητήσουμε στο επόμενο μάθημα το ενδεχόμενο να αλλάξει ομάδα, το δέχθηκε και στην συνέχεια φάνηκε να θέλει να βοηθήσει την ομάδα του.

Στην 3^η ομάδα τα παιδιά ζήτησαν να γράψουν «trap» τραγούδι και να χρησιμοποιήσουν υβριστικές λέξεις. Ως παράδειγμα καλλιτέχνη τον οποίο θαύμαζαν τα περισσότερα παιδιά δόθηκε ο «XXXTentation». Εξήγησα στα παιδιά πως είχαν απόλυτη ελευθερία ως προς το είδος της μουσικής που ήθελαν να συνθέσουν, και συζήτησα μαζί τους τους λόγους για τους οποίους δεν θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν υβριστικές λέξεις σε ένα τραγούδι το οποίο μιλάει για τη διαφορετικότητα. Στη συνέχεια μου παρουσίασαν τους στίχους που είχαν γράψει ως

εκείνη τη στιγμή, οι οποίοι δεν ήταν σχετικοί με το θέμα της διαφορετικότητας. Αφού τους έδωσα συγχαρητήρια για την προσπάθεια και τη δημιουργικότητά τους, τους πρότεινα, είτε να προσαρμόσουν τους στίχους τους είτε να γράψουν καινούριους με θέμα τη διαφορετικότητα. Η ομάδα αρνήθηκε, εξέλιξη η οποία με παραξένεψε και απαιτούσε σκέψη για τον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσαν να εμπνευστούν στο επόμενο μάθημα για να γράψουν κάτι σχετικό με αυτό το θέμα.

Η 4^η ομάδα, στην οποία εντασσόταν και η μαθήτρια (B), δήλωσε πως παρ' όλη την προσπάθεια συγγραφής στίχων, δεν είχε έμπνευση και αυτός ήταν ο λόγος για τον οποίο ζωγράφιζε σε όλο το μάθημα. Στη συνέχεια, τους πρότεινα, αν θα ήθελαν να αναλάβουν την εικαστική επένδυση του βίντεο και με ενθουσιασμό συνέχισαν με αυτή την ιδέα.

Οι συνεχόμενες αλλαγές που προέκυπταν στην τάξη, προκαλούσαν αρκετό άγχος για τον τρόπο με τον οποίο θα συνέχιζε το Πρότζεκτ, ήταν όμως μια συνεχής πρόκληση για νέες ιδέες διαχείρισης των καταστάσεων, εφόσον κύριος γνώμονας του μαθήματος ήταν η ελευθερία έκφρασης των μαθητών βασισμένη στην πρωταρχική ιδέα συγγραφής ενός τραγουδιού για τη διαφορετικότητα.

Μάθημα 4^ο 4/5/2023

Τάξη: Ε'	Ωρα: 5η	Διδάσκουσα: Βλαχάκη Νίκη
----------	---------	--------------------------

Στο τέταρτο μάθημα, με σκοπό να εμπνευστεί η 3^η ομάδα και να αισθανθούν τα παιδιά σεβασμό προς τις μουσικές τους προτιμήσεις, και να αντιληφθούν πως μπορούν να γράψουν τραγούδια στο εκάστοτε είδος μουσικής της αρεσκείας τους, των οποίων οι στίχοι να έχουν κάποιο βαθύτερο νόημα, επέλεξα δύο τραγούδια «XXXTentation», τον οποίο μου είχαν αναφέρει στο προηγούμενο μάθημα (βλ. Παράρτημα IV για τους στίχους των τραγουδιών που χρησιμοποιήθηκαν). Στα συγκεκριμένα τραγούδια επιλέχθηκαν προς παράδοση αποσπάσματα των στίχων στους οποίους έγινε και μια επεξεργασία λόγω της οξύτητας του λόγου που χρησιμοποιεί ο καλλιτέχνης.

Τα τραγούδια από τα οποία χρησιμοποιήθηκαν ήταν:

- Save me – XXXTentation
- Hope – XXXTentation

Στην αρχή του μαθήματος, τα παιδιά θέλησαν να αναδιαταχθούν οι ομάδες για άλλη μια φορά. Ύστερα από συζήτηση στην οποία συμμετείχε και ο δάσκαλος της μουσικής των παιδιών, αποφασίσαμε μαζί την τελική διάταξη των ομάδων με βάση την επιθυμία των παιδιών. Η μαθήτρια (B) ζήτησε και πάλι να βρίσκεται εκτός ομάδας, ενώ ο μαθητής (A) συνέχισε να μην αλληλοεπιδρά με την υπόλοιπη τάξη. Ο δάσκαλος μουσικής, της τάξης, ανέφερε πως δεν πρέπει να ζοριστεί, με κανέναν τρόπο ο μαθητής (A), αν δεν θέλει να συμμετάσχει γενικώς να μην υπάρξει περαιτέρω πίεση προς το μέρος του.

Η αναδιάταξη των ομάδων ήταν η εξής:

- 1^η ομάδα οκτώ κορίτσια
- 2^η ομάδα οκτώ αγόρια
- Δεν συμμετείχαν σε ομάδα ένα αγόρι (A) , ένα κορίτσι (B) και ένα κορίτσι που έλειπε

Αφού διευθετήσαμε όλοι μαζί το ζήτημα των ομάδων, η 1^η ομάδα χρησιμοποίησε τους στίχους τους οποίους είχαν γράψει οι ομάδες 1 και 2 της προηγούμενης διάταξης , και προσπάθησε να βρει μια κοινή μελωδία που να ταιριάζει σε όλους τους στίχους. Στη 2^η ομάδα μοίρασα τα δύο τραγούδια του XXXTentation και συζήτησα μαζί τους το νόημα των στίχων και τον τρόπο με τον οποίο, trap τραγούδια θίγουν σοβαρά ζητήματα. Ύστερα από την συζήτηση η 2^η ομάδα ξεκίνησε να γράφει ένα καινούριο τραγούδι με θέμα τη διαφορετικότητα.

Η 1^η ομάδα αντιμετώπιζε δυσκολία στον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσαν να ενωθούν τα δύο διαφορετικά τραγούδια μεταξύ τους. Τότε ενημέρωσα τα παιδιά πως μόλις τελείωνε η συγγραφή και η σύνθεση των τραγουδιών, θα τους μοίραζα χάρτινα ποτήρια με σκοπό να συνθέσουν κάποιο ρυθμικό μοτίβο για το τραγούδι τους. Στη συνέχεια πρότεινα στην 1^η ομάδα να κρατήσουν τους στίχους που δεν συμβάδιζαν με την μελωδία ως αφήγηση και να την εμπλουτίσουν με κάποιο ρυθμικό μοτίβο με τα χάρτινα ποτήρια. Από μόνες τους οι μαθήτριες σκέφθηκαν την ιδέα για ένα ρυθμικό μέρος, το οποίο θα έφτιαχναν με τα χάρτινα ποτήρια ως πέρασμα από το μελωδικό μέρος του τραγουδιού τους προς την αφήγηση και ξεκίνησαν να προβάρουν εκ νέου

το τραγούδι τους με κάποια δοκιμαστικά χάρτινα ποτήρια. Στα τελευταία λεπτά του μαθήματος η μαθήτρια (Β) έδειξε ενδιαφέρον για όσα έκαναν στην 1^η ομάδα και θέλησε να συμμετέχει κι εκείνη. Στην αρχή, μια συμμαθήτριά τους αντέδρασε, ωστόσο οι υπόλοιπες συμμαθήτριάς της επενέβησαν αμέσως και της είπαν πως μπορεί να συμμετέχει.

Η 2^η ομάδα, παρατηρώντας την 1^η ομάδα θέλησε να ξεκινήσει και εκείνη το ρυθμικό μέρος. Παρ' όλα αυτά, τους ζήτησα να τελειώσουν πρώτα με τους στίχους και την μελωδία όπως η 1^η ομάδα και στη συνέχεια να δοκιμάσουν και τους ρυθμούς. Ένας μαθητής (Γ) της ομάδας, λόγω οχλαγωγίας έδειξε αρκετή δυσανασχέτηση και ζήτησε να σταματήσει την προσπάθεια. Αμέσως, του πρότεινα αν θα ήθελε να κάνει μια μικρή προσπάθεια, είτε να σκεφθεί μήπως θα ήθελε να γράψει μόνος του ένα κομμάτι από την επόμενη φορά, ιδέα η οποία του κίνησε το ενδιαφέρον.

Παράλληλα με τη συγγραφή των τραγουδιών, υπήρξαν τρία περιστατικά στην τάξη τα οποία χρειάστηκαν αρκετή συζήτηση για να διευθετηθούν. Συγκεκριμένα, στην πρώτη περίπτωση, μια μαθήτρια ήρθε στο μάθημα κλαίγοντας, λόγω μιας διαφωνίας με τους συμμαθητές της. Κάναμε μια εκτενή συζήτηση για το τι της συνέβαινε εντός και εκτός του σχολείου με βασικό άξονα την λεκτική επίθεση από γονείς και συμμαθητές. Στη συζήτηση παρενέβη και μια συμμαθήτριά της που καθόντουσαν στο ίδιο θρανίο, αναφερόμενη σε δικά της προσωπικά περιστατικά λεκτικής επίθεσης και προσπάθησε να της εξηγήσει πως είναι πολύ φυσιολογικό να νιώθει άσχημα και να κλαίει. Στη συνέχεια και άλλες συμμαθήτριάς της από την ίδια ομάδα, συνέβαλαν στη συζήτηση, την έκαναν να νιώσει καλύτερα και της είπαν πως όποτε νιώσει έτοιμη μπορεί να τους βοηθήσει να συνθέσουν το τραγούδι τους.

Το δεύτερο περιστατικό συνέβη στα μέσα της ώρας, και αφορούσε τον μαθητή (Α) και την μαθήτρια (Β) οι οποίοι δεν ανήκαν σε κάποια ομάδα και κάθονταν στο ίδιο θρανίο. Όταν πρότεινα και στους δύο για άλλη μια φορά αν θέλουν να συμμετέχουν με οποιονδήποτε, τρόπο η μαθήτρια (Β) ζήτησε να δημιουργήσει ζωγραφιές για το βίντεο. Ο μαθητής (Α) αρνήθηκε με νεύμα χωρίς να μιλήσει καθόλου. Τότε η μαθήτρια (Β) ξεκίνησε μπροστά του μια συζήτηση σχετικά με το πως η συμπεριφορά του μαθητή (Α) και η συνήθειά του να μην μιλάει, «εκνευρίζει», σύμφωνα με όσα εκείνη ισχυρίστηκε, τους γύρω του. Το γεγονός αυτό, αποτέλεσε μια πολύ άβολη στιγμή μέσα στο μάθημα καθώς η συζήτηση εξελίχθηκε μπροστά στον μαθητή (Α), και έπρεπε να

εξηγήσω στη μαθήτριά (B) τον λόγο για τον οποίο είναι δικαίωμά του να πράττει όπως νιώθει, χωρίς αυτό να μπορεί να είναι κατακριτέο. Στα τελευταία λεπτά του μαθήματος, όπου η μαθήτριά (B) εντάχθηκε στην 1^η ομάδα, κάθισα με τον μαθητή (A) με σκοπό να συζητήσω μαζί του, αν του έγιναν κατανοητά όσα αναφέρθηκαν προηγουμένως, αλλά και να τον ενημερώσω πως αν έχει την ανάγκη κάποια στιγμή να μιλήσει ή να επικοινωνήσει, θα μπορούσε να συζητήσει είτε μαζί μου είτε με τους άλλους δασκάλους του.

Το τρίτο περιστατικό συνέβη στα τελευταία λεπτά του μαθήματος στην 2^η ομάδα, όταν όλα τα παιδιά στράφηκαν εναντίον ενός συμμαθητή τους, ο οποίος ήταν ο ίδιος που στο προηγούμενο μάθημα είχαν κάνει να νιώθει ανεπιθύμητος στην ομάδα. Ο μαθητής, ζήτησε να περάσει λίγο εκτός τάξης για να ηρεμίσει. Στη συνέχεια, αφού ο μαθητής είχε βγει εκτός τάξης, πραγματοποιήσαμε μια μεγάλη συζήτηση με τους συμμαθητές του, στην οποία αναφέρθηκαν πολλές συμπεριφορές του συμμαθητή τους, οι οποίες, όπως υποστήριζαν, τους οδηγούσαν στο να μην θέλουν να συνεργαστούν μαζί του και να του φέρονται αντιστοίχως. Αφού τα παιδιά εξέφρασαν την άποψή τους, συζητήσαμε κάποια ενδεχόμενα, άγνωστα για την τάξη, τα οποία θα μπορούσαν να αποτελούν αίτια της συγκεκριμένης συμπεριφοράς του συμμαθητή τους, καθώς και τον λόγο για τον οποίο θα ήταν καλό να σέβονται και να στηρίζουν ο ένας τον άλλον και αντί να επιτίθενται, να προσπαθούν να καταλάβουν και να λύσουν τις διαφορές τους με όμορφο και πολιτισμένο τρόπο. Όλα τα παιδιά, παρά τα έντονα αρνητικά τους συναισθήματα, έδειξαν να κατανοούν τα όσα συζητούσαμε και να παρουσιάζουν ενσυναίσθηση προς την πλευρά του συμμαθητή τους.

Και τα τρία περιστατικά, παρά το γεγονός πως ήταν διαφορετικά μεταξύ τους και οι συζητήσεις επιδέχονταν διαφορετικού χειρισμού, είχαν κοινό γνώμονα την διαφορετικότητα μεταξύ των ανθρώπων. Σε κάθε συζήτηση έγινε κατανοητό πως κάθε μαθητής, και κατ' επέκταση κάθε άνθρωπος, έχει διαφορετικές συνήθειες, διαφορετικό χαρακτήρα, διαφορετικά προβλήματα και ως εκ τούτου διαφορετικές συμπεριφορές. Επίσης έγινε κατανοητό πως κάθε άνθρωπος πρέπει να σέβεται τον συνάνθρωπό του, και κάθε διαφορετικό χαρακτηριστικό του, από τη στιγμή που ο άλλος άνθρωπος δεν ξεπερνάει όρια τα οποία μπορεί να προσβάλουν τον πρώτο. Παράλληλα τονίστηκε ότι διαφορετικότητα δεν είναι μονάχα κάποιο οφθαλμοφανές χαρακτηριστικό όπως το χρώμα του δέρματος, η θρησκεία, η εμφάνιση, αλλά διαφορετικοί είναι και όλοι οι άνθρωποι μεταξύ τους από τις πιο ασήμαντες και κρυφές τους διαφορές, μέχρι τις

μεγαλύτερες και πιο διακριτές. Επίσης, έγινε εμφανές, πως η κατανόηση αυτής της λογικής είναι ο βασικός λόγος για τον οποίο τους ζήτησα να συμμετέχουν σε αυτή την εκπαιδευτική εφαρμογή.

Παρόλο που στο συγκεκριμένο μάθημα υπήρξε πολύ ένταση και μεγάλη σκέψη για το πόσα παιδιά δυσκολεύονται στο οικογενειακό και σχολικό περιβάλλον, φάνηκε ότι η εκπαιδευτική εφαρμογή με θέμα τη διαφορετικότητα έφερε στην επιφάνεια πολλές πτυχές ζητημάτων. Φάνηκε ότι τα παιδιά ένιωσαν ελεύθερα να τοποθετηθούν και να μιλήσουν για δυσκολίες που αντιμετωπίζουν στις μεταξύ τους σχέσεις, λόγω της ποικιλομορφίας τους. Φάνηκε επίσης η σπουδαιότητα αυτής της εφαρμογής και η ανάγκη των παιδιών να γνωρίζουν πως είναι ξεχωριστά και πως τα διαφορετικά τους στοιχεία δεν τα χαρακτηρίζουν αρνητικά αλλά τα κάνουν μοναδικά.

Μάθημα 5^ο 11/5/2023

Τάξη: Ε'	Ωρα: 5η	Διδάσκουσα: Βλαχάκη Νίκη
----------	---------	--------------------------

Στο πέμπτο μάθημα, προστέθηκε ως νέο εργαλείο τα χάρτινα ποτήρια με ένα ευχαριστήριο μήνυμα για τα παιδιά (Βλ. Παράρτημα V). Ειδικότερα χρησιμοποιήθηκαν 19 χάρτινα ποτήρια (ένα για κάθε μαθητή).

Οι ομάδες διαμορφώθηκαν όπως και στο προηγούμενο μάθημα και η κάθε μια συνέχισε την επεξεργασία του τραγουδιού της.

Οι ομάδες στο πέμπτο μάθημα:

- 1^η ομάδα δέκα κορίτσια
- 2^η ομάδα επτά αγόρια
- Δεν συμμετείχαν σε ομάδα ένα αγόρι (Α) , ένα αγόρι (Γ) που είχε ζητήσει να δουλέψει μόνος του.

Στην 1^η ομάδα, ένα κορίτσι είχε αντιρρήσεις για την προσθήκη των δύο συμμαθητριών της, της μαθήτριας (Β) η οποία προστέθηκε στα τελευταία λεπτά του τέταρτου μαθήματος και της συμμαθήτριάς της, η οποία έλειπε και προστέθηκε στην

αρχή του πέμπτου μαθήματος. Αμέσως όμως, επενέβησαν οι άλλες συμμαθήτριάς τους και είπαν πως δεν υπάρχει πρόβλημα να είναι και τα δύο ακόμα κορίτσια στην ομάδα.

Η 1^η ομάδα είχε τελειώσει την συγγραφή των στίχων και της μελωδίας του τραγουδιού της. Ως εκ τούτου, τους μοίρασα τα χάρτινα ποτήρια με σκοπό να φτιάξουν το ρυθμικό το οποίο θα συνόδευε το τραγούδι τους. Αφού τους έδωσα τα ποτήρια ξεκίνησαν να μαθαίνουν το τραγούδι, όπως είχε διαμορφωθεί, στις δύο συμμαθήτριάς τους οι οποίες δεν το γνώριζαν καλά. Οι δύο μαθήτριες φάνηκαν στην αρχή να δυσκολεύονται αρκετά, όμως έδειξαν μεγάλη επιμονή και θέληση και με τη βοήθεια της ομάδας τους κατάφεραν να το μάθουν αρκετά γρήγορα. Στη συνέχεια ξεκίνησαν όλες μαζί να δημιουργούν το ρυθμικό τους μοτίβο με τα χάρτινα ποτήρια και μόλις ολοκλήρωσαν το τραγούδι τους, στον χρόνο που τους απέμενε, ζωγράφισαν τα ποτήρια τους και δημιούργησαν και ζωγραφίες σε χαρτιά οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν ως εικαστική επένδυση στο βίντεο.

Στην 2^η ομάδα υπήρξαν αρκετές αναταραχές στο πέμπτο μάθημα. Ο μαθητής (Γ) ο οποίος είχε ζητήσει να φύγει από την ομάδα στο προηγούμενο μάθημα, ξεκίνησε προσπαθώντας να είναι στην δεύτερη ομάδα, όμως λόγω οχλαγωγίας ζήτησε να βγει έξω και να μην συμμετέχει. Όταν του πρότεινα αν θα ήθελε να καθίσει στην έδρα να γράψει μόνος του ένα τραγούδι, εκείνος δέχθηκε και έτσι συνέχισε στο υπόλοιπο μάθημα. Στη συνέχεια, ρώτησα τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας, αν είχαν τελειώσει τη συγγραφή τους και εκείνοι μου ζήτησαν λίγο παραπάνω χρόνο. Τότε τους μοίρασα και τα χάρτινα ποτήρια με την προϋπόθεση να ολοκληρώσουν πρώτα τους στίχους και την μελωδία τους και μετά να προχωρήσουν στο ρυθμικό. Τα παιδιά δεν φάνηκε να μπορούν να συγκεντρωθούν έχοντας τα χάρτινα ποτήρια στα χέρια τους και χρειάστηκε να τα παραδώσουν πίσω, ώστε να μπορέσουν να συνεχίσουν.

Παράλληλα με τη συγγραφή των τραγουδιών, μοίρασα και στον μαθητή (Α) , το δικό του χάρτινο ποτήρι μαζί με μαρκαδόρους και του πρότεινα αν θα ήθελε να ζωγραφίσει το ποτήρι του, σε περίπτωση που νιώσει άνετα. Εκείνος ένεψε «ναι», όμως σε όλη τη διάρκεια του μαθήματος, έμεινε να παρακολουθεί τους συμμαθητές του.

Στα τελευταία λεπτά του μαθήματος η 2^η ομάδα και ο μαθητής (Γ) δεν είχαν ολοκληρώσει πλήρως τα τραγούδια τους, οπότε τους άφησα να βγουν διάλειμμα με σκοπό να έχει την ευκαιρία να ηχογραφήσει η 1^η ομάδα το δικό της τραγούδι. Μετά από μερικές πρόβες, και σε δύο προσπάθειες καταγραφής, η 1^η ομάδα κατάφερε να

ολοκληρώσει την ηχογράφιση του τραγουδιού της, στο οποίο όλες οι συμμετέχουσες είχαν ίσο ρόλο και τραγουδούσαν/ απήγγειλαν όλες μαζί και έπαιζαν το ίδιο ρυθμικό.

Στο τέλος του μαθήματος ζήτησα από τα παιδιά να μου παραδώσουν τα τραγούδια τους και τις ζωγραφιές τους με σκοπό να τα φωτογραφίσω για τους σκοπούς του βίντεο.

Μάθημα 6^ο 18/5/2023

Τάξη: Ε'	Ωρα: 5η	Διδάσκουσα: Βλαχάκη Νίκη
----------	---------	--------------------------

Στο έκτο και τελευταίο μάθημα της εκπαιδευτικής διδασκαλίας χρησιμοποιήθηκαν τρία υλικά:

- 19 χάρτινα ποτήρια
- Τα τραγούδια των δύο ομάδων τυπωμένα μπρος- πίσω δεκαεννέα φορές, ώστε να μοιραστούν σε όλα τα παιδιά (Βλ. Παράρτημα VII)
- Ένα ερωτηματολόγιο για τους σκοπούς της έρευνας (Βλ. Παράρτημα VI).

Το 6^ο μάθημα ξεκίνησε πολύ δυναμικά. Στο διάλειμμα, πριν το μάθημα, μοίρασα σε όλους τους μαθητές τα τραγούδια και τα χάρτινα ποτήρια. Όσοι μαθητές είχαν ζωγραφίσει ήδη τα ποτήρια τους, πήραν πίσω τα δικά τους, ενώ στους υπόλοιπους μοιράστηκαν τυχαία. Από το σχολείο έλειπαν δύο μαθητές, οι οποίοι θεωρήθηκε όμως πως ήταν στην ήδη διαμορφωμένη ομάδα τους. Μόλις ξεκίνησε το μάθημα, ο μαθητής (Γ) ζήτησε να γυρίσει πίσω στην 2^η ομάδα, και αρνήθηκε να δώσει το κομμάτι το οποίο είχε γράψει.

Οι τελικές ομάδες που διαμορφώθηκαν ήταν η εξής:

- 1^η ομάδα: δέκα κορίτσια
- 2^η ομάδα: οκτώ αγόρια
- Δεν συμμετείχε σε ομάδα ένα αγόρι (Α)

Ενημέρωσα την 2^η ομάδα πως τους διατίθεται χρόνος 15 λεπτών ώστε να τελειώσουν το τραγούδι τους. Στην 1^η ομάδα, η οποία είχε ήδη ηχογραφήσει το τραγούδι της, μοίρασα το ερωτηματολόγιο και τους πρότεινα αφού το τελειώσουν και το παραδώσουν, αν θέλουν να συνεχίσουν τις ζωγραφιές που είχαν δημιουργήσει και όσοι έλειπαν να ξεκινήσουν καινούριες, το οποίο και έπραξαν.

Στη συνέχεια, μοίρασα τα τραγούδια, το ερωτηματολόγιο και το χάρτινο ποτήρι, και στον μαθητή (Α), προτείνοντάς του να ζωγραφίσει το ποτήρι και να συμπληρώσει το ημερολόγιο. Ο μαθητής δεν είχε αρνητική αντίδραση όμως και στο τελευταίο μάθημα, παρέμεινε απλώς να παρακολουθεί τους υπόλοιπους συμμαθητές του.

Η 2^η ομάδα, στα 15 λεπτά είχε τελειώσει το τραγούδι της. Τότε τους ζήτησα να το προβάρουν μια φορά και ύστερα να ξεκινήσουμε την ηχογράφιση. Στην 2^η ομάδα, ο κάθε μαθητής είχε γράψει από έναν δικό του στίχο. Όσο ο κάθε μαθητής τραγουδούσε το δικό του στίχο, τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας χτυπούσαν αυτοσχεδιαστικά ρυθμικά με τα χάρτινα ποτήρια και έφτιαχναν αυτοσχεδιαστικούς ρυθμούς με beat box. Το τραγούδι ηχογραφήθηκε σε δύο προσπάθειες και τα παιδιά ήταν πολύ ευχαριστημένα με το αποτέλεσμα τους. Στη συνέχεια, μοίρασα και στην δεύτερη ομάδα το ερωτηματολόγιο και τους πρότεινα, αφού το συμπληρώσουν, να ζωγραφίσουν τα ποτήρια τους. Οι μαθητές αρνήθηκαν να ζωγραφίσουν, συμπλήρωσαν όμως και παρέδωσαν το ερωτηματολόγιο.

Αφού τελείωσαν όλα τα παιδιά με το ερωτηματολόγιο, κάποια παιδιά ζήτησαν να κρατήσουν τα ποτήρια και τα τραγούδια ως ενθύμιο, ενώ άλλοι ζήτησαν να τα επιστρέψουν. Όταν τους εξήγησα πως σκοπός ήταν να τα κρατήσουν εκείνοι, μερικοί μαθητές ενθουσιάστηκαν ενώ άλλοι φάνηκαν σχετικά αδιάφοροι.

Στα τελευταία λεπτά του μαθήματος που είχαν απομείνει τα παιδιά ζήτησαν να μου παρουσιάσουν ένα παιχνίδι το οποίο γνώριζαν όλοι και να το παίξουμε όλοι μαζί. Έτσι η διδασκαλία τελείωσε με μια χαλαρωτική δραστηριότητα.

Πολλά παιδιά στην ιδέα πως τελείωσε η εκπαιδευτική εφαρμογή έδειξαν αρκετή απογοήτευση. Παρ' ότι μερικές απαντήσεις των παιδιών από την 2^η ομάδα στα ερωτηματολόγια ήταν χιουμοριστικές, οι περισσότερες έδειχναν μεγάλη συναισθηματική φόρτιση. Επίσης μέσα από τις απαντήσεις των παιδιών στο ερωτηματολόγιο, έγινε εμφανές πως η εκπαιδευτική εφαρμογή βοήθησε στην

περεταίρω κατανόηση και ευαισθητοποίηση για το θέμα της διαφορετικότητας γενικότερα. Επίσης τονίστηκαν οι προσδοκίες των παιδιών για τον τρόπο με τον οποίο τα τραγούδια τους και κατ' επέκταση η μουσική μπορεί να βοηθήσει στην ευαισθητοποίηση του θέματος αυτού.

Μερικές από τις απαντήσεις που έδωσαν τα παιδιά παρατίθενται παρακάτω:

Ερώτηση 1^η : Τι σημαίνει για εσένα διαφορετικότητα;

- Η διαφορετικότητα του ενός είναι η μοναδικότητα του άλλου.
- Για εμένα η διαφορετικότητα σημαίνει ότι κάθε άνθρωπος είναι ξεχωριστός και πρέπει να τον αγαπάμε
- Να είμαστε όλοι ίσοι

Ερώτηση 2^η : Πώς αισθάνεσαι ότι διαφοροποιήθηκε η άποψή σου για το θέμα της διαφορετικότητας μέσα από τα μαθήματα;

- Διαφοροποιήθηκε η άποψή μου ότι σέβομαι και είμαι καλή με τους άλλους και θα κάνω τα πάντα να σταματήσει το bullying
- - πως πρέπει να αγαπάμε τους συνανθρώπους μας όπως είναι
- η άποψή μου διαφοροποιήθηκε προς το καλύτερο

Ερώτηση 3^η : Πώς πιστεύεις ότι μπορεί να βοηθήσουν τα τραγούδια που γράψατε, κάποιον που θα τα ακούσει;

- Αν ακούσει κάποιος το τραγούδι μας θα αλλάξει η γνώμη του για τους άλλους ανθρώπους και θα αρχίσει να βοηθάει
- Ελπίζω μια μέρα ο κόσμος μας να αλλάξει ακούγοντας το τραγούδι μας
- Αν ακούσει κάποιος το τραγούδι μας θα αλλάξει η γνώμη τους για τους άλλους ανθρώπους και θα αρχίσει να τους βοηθάει.

Μάθημα 7ο 25/5/2023

Τάξη: Ε'	Ωρα: 5η	Διδάσκουσα: Βλαχάκη Νίκη
----------	---------	--------------------------

Μετά από προτροπή του δάσκαλου της μουσικής του τμήματος, παραβρέθηκα στην τάξη για το 7ο και τελευταίο μάθημα στο οποίο παρουσίασα στα παιδιά το βίντεο το οποίο δημιουργήθηκε με τα τραγούδια και της ζωγραφιές τους και κάναμε μια γενική συζήτηση μαζί με τον δάσκαλό τους για την διαφορετικότητα και το bullying. Τα παιδιά έδειξαν μεγάλη χαρά και ενθουσιασμό με το αποτέλεσμα της εκπαιδευτικής εφαρμογής. Στην αρχή της συζήτησης ο δάσκαλος των παιδιών τους είπε μια φράση η οποία συνόψιζε όσα συζητούσαμε στα έξι μαθήματα της εφαρμογής:

«Όλοι σας, είστε μια αλυσίδα η οποία κρατάει την άγκυρα σε ένα καράβι. Σε αυτή την αλυσίδα, αν κοπεί ένας μονάχα κρίκος, όποιος από όλους και αν είναι αυτός, πλέον το καράβι δεν θα μπορεί να έχει άγκυρα».

Στην πορεία της συζήτησης, μοιραστήκαμε όλοι εμπειρίες σχετικές με λεκτική ή σωματική βία. Κάποιοι από τους μαθητές, μοιράστηκαν εμπειρίες τις οποίες δεν είχαν αναφέρει ξανά στους συμμαθητές τους, οι οποίες έδειξαν να ταραάζουν την τάξη και να βάζουν σε βαθύτερη σκέψη τα παιδιά. Φάνηκε να γίνεται αρκετά κατανοητή στους μαθητές η σπουδαιότητα του σεβασμού και της αλληλοϋποστήριξης στους άλλους ανθρώπους και πως ο όρος «βία» δεν αναφέρεται μόνο σε σωματική αλλά και λεκτική και κατ' επέκταση συμπεριφορική προς τους άλλους. Επίσης φάνηκε να γίνεται αρκετά κατανοητό, πως εξίσου σημαντικό είναι να επεμβαίνει κανείς όταν βλέπει μια «λάθος» συμπεριφορά από έναν άνθρωπο προς έναν άλλον.

Επιλογικοί αναστοχασμοί

Η εκπαιδευτική εφαρμογή των επτά (7) εβδομάδων, υπήρξε μια πρωτόγνωρη εμπειρία. Ξεκινώντας ένα project, περιορισμένων συναντήσεων σε μια τάξη με μαθητές οι οποίοι δεν σε γνωρίζουν και δεν έχετε δουλέψει ποτέ ξανά μαζί, αποτελεί από μόνο του μια σπουδαία πρόκληση για τον τρόπο με τον οποίο θα συνεργαστούν τα παιδιά.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση, παρά την άβολη πρώτη γνωριμία τα παιδιά έδειξαν γρήγορα να αποκτούν οικειότητα και να νιώθουν ασφάλεια να εκφράσουν κάθε τους σκέψη και προβληματισμό. Όπως αναφέρεται και παραπάνω, σκοπός της εφαρμογής ήταν τα παιδιά να νιώσουν ελευθερία έκφρασης στα τραγούδια τους. Παρατηρήθηκε πως οι ανοιχτές συζητήσεις για θέματα τα οποία τα απασχολούσαν, η ελευθερία έκφρασης, η συζήτηση για τα δικά τους μουσικά ενδιαφέροντα και η αίσθηση πως θα δημιουργήσουν κάτι αποκλειστικά δικό τους, από την αρχή, χωρίς ιδιαίτερους περιορισμούς, είχε ως αποτέλεσμα να αποκτήσουν όλα αυτά τα συναισθήματα.

Αναλύοντας το θέμα της διαφορετικότητας, από το πρώτο μάθημα τα παιδιά έδειξαν να είναι ευαισθητοποιημένα ως έναν βαθμό και να γνωρίζουν τις έννοιες της ορατής και μη ορατής διαφορετικότητας. Έγινε εμφανές επίσης πως τα περισσότερα παιδιά, συνέδεαν το θέμα της διαφορετικότητας με την σχολική βία (bullying) και τον τρόπο με τον οποίο θα έπρεπε να αντιμετωπιστεί. Παρ' όλα αυτά, περνώντας χρόνο στην τάξη, με εξέπληξε πως παρά τη γνώση την οποία διέθεταν επάνω στο θέμα της διαφορετικότητας και του bullying, πολλά παιδιά κορόιδευαν με αθώους (για εκείνα) τρόπους τους συμμαθητές τους και δυσανασχετούσαν εμφανώς στην συνεργασία με συγκεκριμένους μαθητές. Οι συνεχείς διενέξεις και εντάσεις αποτέλεσαν μεγάλη πρόκληση στον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσε εκείνη τη στιγμή να εξηγηθεί στα παιδιά ο λόγος για τον οποίο θα έπρεπε να σέβονται ο ένας τον άλλον και να προσπαθούν να κατανοήσουν διαφορετικές συμπεριφορές των συμμαθητών τους, να τις αγκαλιάσουν και να τους βοηθήσουν οι ίδιοι να ενταχθούν ομαλά στην ομάδα της τάξης τους. Η συνεχής ενασχόληση με το θέμα της διαφορετικότητας, έδωσε τη δυνατότητα συνεχούς ανάλυσης της έννοιας και περαιτέρω ερμηνειών για το θέμα. Κάθε μαθητής της τάξης είναι διαφορετικός είτε σε θέματα τα οποία είναι ορατά (εμφάνιση, χρώμα δέρματος, γλώσσα, και τα λοιπά), είτε σε θέματα τα οποία δεν μπορούμε να δούμε ούτε με την πρώτη επαφή αλλά ούτε χωρίς προσπάθεια. Οι μαθητές αντιλήφθηκαν πως οι συμπεριφορές, οι συνήθειες και οι λόγοι για τους οποίους μπορεί μερικές συμπεριφορές να φαίνονται διαφορετικές, ξένες ή και αντίθετες με ότι έχουν συνηθίσει, μπορεί να επηρεάζονται από παράγοντες όπως είναι το οικογενειακό περιβάλλον, εξωσχολικά, αλλά και ενδοσχολικά προβλήματα τα οποία μπορεί να μην έχουν παρατηρήσει οι υπόλοιποι συμμαθητές τους. Ύστερα από πολλές συζητήσεις και

συνεχή προσπάθεια, στα τελευταία μαθήματα τα παιδιά φάνηκαν να προσπαθούν να το αντιληφθούν και να δείξουν περισσότερο σεβασμό και κατανόηση μεταξύ τους.

Πολύ ευχάριστη έκπληξη, επίσης, αποτέλεσε η ευχαρίστηση που ένιωσαν τα παιδιά στην ιδέα να δημιουργήσουν και η ευκολία με την οποία μπόρεσαν να γράψουν ένα ολόκληρο τραγούδι από την αρχή, χωρίς καμία βάση σε ρυθμό ή μελωδία και μονάχα με λίγη έμπνευση από τα ποιήματα που τους παραδόθηκαν, και βοήθεια από εμένα, όπου εκείνα την ζητούσαν.

Σημαντική, επίσης, υπήρξε και η συμβολή της διακαλλιτεχνικότητας. Όπως φάνηκε από τα τραγούδια, πολλά παιδιά εμπνεύστηκαν για τους στίχους τους από τα ποιήματα που τους δόθηκαν και πως τους βοήθησαν να έχουν μια πιο εμπλουτισμένη ιδέα για το θέμα της διαφορετικότητας. Επίσης, παρατηρήθηκε πως για πολλά παιδιά ήταν ιδιαίτερα σημαντική η ευκαιρία που τους δόθηκε να εκφραστούν και μέσω της ζωγραφικής, πέραν του λόγου τους και της μουσικής που συνέθεσαν, και έδειξαν μεγάλο ενδιαφέρον στον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσαν αποδώσουν καλλιτεχνικά τους στίχους που έγραψαν μέσω της ζωγραφικής.

Μετά το πέρας της ολοκλήρωσης της εφαρμογής, υπήρξαν πολλές σκέψεις για καταστάσεις τις οποίες θα μπορούσα να είχα διαχειριστεί διαφορετικά μέσα στην τάξη, κυρίως όσον αφορά τις συζητήσεις για το θέμα της διαφορετικότητας και πώς θα μπορούσαν να εκλάβουν ακόμα πιο βαθιά το μήνυμα της ισότητας. Στο θέμα καθαρά της εφαρμογής αν υπήρχε η δυνατότητα να άλλαζα κάτι, θα αφιέρωνα λιγότερο και πιο αποτελεσματικό χρόνο στην ανάλυση των ποιημάτων, κάτι που όπως έδειξαν και τα ερωτηματολόγια δυσανασχέτησε και τα παιδιά, και θα έδινα περισσότερο χρόνο στην δημιουργία των τραγουδιών με την αίσθηση πως με ακόμη περισσότερο χρόνο η δημιουργικότητα των παιδιών θα έδινε πιθανόν ακόμη πιο δημιουργικά αποτελέσματα.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

- Αντωνοπούλου, Α., Καρακάση, Α., & Πετροπούλου, Π. (2015). Διακαλλιτεχνικότητα - Διαμεσικότητα (Κεφάλαιο 8). Στο Αντωνοπούλου, Α., Καρακάση, Α., & Πετροπούλου, Π., (Επιμ.), *Συγκριτολογία*. 125–140. Κάλλιπος, Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις.
- Bautista, A., Tan, L. S., Ponnusamy, L. & Yau, X. (2015). Curriculum integration in arts education: connecting multiple art forms through the idea of 'space'. *Journal of Curriculum Studies*, 48, 1-20. <https://doi.org/10.1080/00220272.2015.1089940>
- Beaty R. E. (2015). The neuroscience of musical improvisation. *Neuroscience and biobehavioral reviews*, 51, 108–117. <https://doi.org/10.1016/j.neubiorev.2015.01.004>
- Berliner, P. F. (1994). *Thinking in Jazz: The Infinite Art of Improvisation*. University of Chicago Press.
- Biasutti, M. (2017). Teaching improvisation through processes. Applications in music education and implications for general education. *Frontiers in Psychology*, 8, 911. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.00911>
- Britannica. (n.d.). creativity. In *The Britannica Dictionary*. Retrieved August 6, 2023, from <https://www.britannica.com/dictionary/creativity>
- Britannica. (n.d.). disability. In *The Britannica Dictionary*. Retrieved August 3, 2023, from <https://www.britannica.com/dictionary/disability>
- Britannica. (n.d.). diversity. In *The Britannica Dictionary*. Retrieved August 3, 2023, from <https://www.britannica.com/dictionary/diversity>
- Britannica. (n.d.). imagination. In *The Britannica Dictionary*. Retrieved August 6, 2023, from <https://www.britannica.com/dictionary/imagination>
- Γκοντέλος, Α. & Ξαφάκος, Ε. (2021). Η δημιουργικότητα στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση: Απόψεις εκπαιδευτικών με τη χρήση της κλίμακας. *Επιστήμες Αγωγής*, 1, 181-201.
- Calaprice, A. (2011). *The ultimate quotable Einstein*. Princeton University Press and The Hebrew University of Jerusalem.
- Lash, C. L. (2018). Making Americans: Schooling, diversity, and assimilation in the twenty-first century. *RSF: The Russell Sage Foundation Journal of the Social Sciences*, 4(5), 99–117. <https://doi.org/10.7758/rsf.2018.4.5.05>
- Διονυσίου, Ζ. (2008). Η ανάπτυξη της δημιουργικότητας στη σχολική μουσική εκπαίδευση. *Σχολική Μουσική Εκπαίδευση: Ζητήματα σχεδιασμού, μεθοδολογίας και εφαρμογών* (σσ. 43-63). Ε.Ε.Μ.Ε.
- Douglas, A.A. (2019). 928 Maya Angelou Quotes Τόμος 5 του Ultimate Collection. UB Tech.

- Finesilver, C., Leigh, J., & Brown, N. (2020). Invisible disability, unacknowledged diversity. In J. Leigh & N. Brown (Eds.), *Ableism in Academia: Theorising experiences of disabilities and chronic illnesses in higher education* (pp. 143–160). UCL Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctv13xprjr.14>
- Jindra, M. (2014). The Dilemma of Equality and Diversity. *Current Anthropology*, 55(3), 316–334. <https://doi.org/10.1086/676457>
- Καλογήρου, Τ. (2016). Η Ποίηση ως «όραμα» και «άκουσμα»: Διακαλλιτεχνικές προσεγγίσεις και δραστηριότητες στη διδασκαλία της ποίησης. *KEIMENA για την έρευνα, τη θεωρία, την κριτική και τη διδακτική της Παιδικής και Εφηβικής Λογοτεχνίας*, 22, 1-19. <https://doi.org/10.26253/heal.uth.ojs.kei.2016.604>
- Κοκκίδου, Μ. (2015). *Διδακτική της μουσικής, νέες προκλήσεις, νέοι ορίζοντες*. Fagotto books.
- Κουτσουπίδου, Θ. (2008). Μουσική συνεργασία και δημιουργικότητα στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση: Έρευνα και διδακτική πράξη. *Μουσικοπαιδαγωγικά*, 6, 43-65.
- Μάλαμα, Α.Γ. (2020). *Η αρμονία στην ποίηση του Οδυσσέα Ελύτη: Φιλοσοφικές προσεγγίσεις από την αρχαιότητα έως τη σύγχρονη εποχή*. [Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου]. Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών και Πολιτισμικών Σπουδών. Τμήμα Φιλολογίας. <http://dx.doi.org/10.26263/amitos-268>
- Μαλαφάντης, Κ., & Σταμάτη, Ε. (2011). Η εικαστική καλλιέργεια των μαθητών του μετανεωτερικού σχολείου: Πολυτέλεια ή ανάγκη; (επιμ.) Αργυρίου, Μ. & Καμπύλης, Π. Στα *Πρακτικά διεθνούς συνεδρίου κείμενα θεωρητικού και ερευνητικού ενδιαφέροντος, Τέχνες & εκπαίδευση, δημιουργικοί τρόποι μάθησης*. Μαρσάλειο Διδασκαλείο δημοτικής εκπαίδευσης Αθήνα, Ελλάδα. 125- 130.
- Μιχαηλίδου Μ., & Πετρά Ζ. (2016). Η Τέχνη διδάσκει και διδάσκεται. *Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης*, 2, 842–847. <https://doi.org/10.12681/edusc.178>
- O' Connor, P. (Ed.). (2016). *The Possibilities of Creativity*. Cambridge Scholars Publishing.
- Oxford Learner's Dictionaries. (n.d.). creativity. In *Oxford Advanced Learner's Dictionary*. Retrieved August 6, 2023 from <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/creativity?q=creativity>
- Oxford Learner's Dictionaries. (n.d.). disability. In *Oxford Advanced Learner's Dictionary*. Retrieved August 3, 2023 from <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/disability?q=disability>
- Oxford Learner's Dictionaries. (n.d.). diversity. In *Oxford Advanced Learner's Dictionary*. Retrieved August 3, 2023 from

<https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/diversity?q=diversity>

Oxford Learner's Dictionaries. (n.d.). imagination. In *Oxford Advanced Learner's Dictionary*. Retrieved August 6, 2023 from <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/imagination?q=imagination>

Oxford Learner's Dictionaries. (n.d.). improvisation. In *Oxford Advanced Learner's Dictionary*. Retrieved August 6, 2023 from <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/improvisation?q=improvisation>

Παυλίδου, Ι. (2020). *Μεταμορφώνοντας χώρους μουσικής εκπαίδευσης μέσα από σωματοποιημένες διακαλλιτεχνικές πρακτικές σε ευάλωτες κοινότητες* (ND 47400) [Διδακτορική διατριβή στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ)]. Σχολή Καλών Τεχνών. Τμήμα Μουσικών Σπουδών. <http://dx.doi.org/10.12681/eadd/47400>

ΠΥΛΗ (n.d.). διαφορετικός. Στο *Λεξικό της κοινής νεοελληνικής*. Ανακτήθηκε στις 3 Αυγούστου, 2023 από το https://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?start=1080&lq=%CE%94*&dq=

Partsch, S. (2005). Πάουλ Κλέε. Taschen/Γνώση.

Phakeng, M. S. (2017). Visible and invisible diversity in academic publishing. *For the Learning of Mathematics*, 37(1), 19–20. <http://www.jstor.org/stable/44382740>

Previn, A. (1987). Royal Philharmonic Orchestra. *The Planets Op. 32 Gustav Holst*.

Repenning, A., Zurmühle, J., Lamprou, A., & Hug, D. (2020). Computational Music Thinking Patterns: Connecting Music Education with Computer Science Education through the Design of Interactive Notations. In *CSEDU (1)* (pp. 641-652)

Theorising experiences of disabilities and chronic illnesses in higher education (pp. 143–160). UCL Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctv13xprjr.14>

Thomas, A. K. (2011). *The Business Wisdom of Steve Jobs: 250 Quotes from the Innovator Who Changed the World*. HSkyhorse Publishing.

Παραρτήματα

Παράρτημα Ι: Έντυπο συναίνεσης γονέων

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Έντυπο συναίνεσης για συμμετοχή σε εκπαιδευτική εφαρμογή

Τίτλος Εργασίας: Ποίηση και μουσική: Μια εκπαιδευτική εφαρμογή διακαλλιτεχνικής προσέγγισης με στόχο την ευαισθητοποίηση των μαθητών της τάξης Ε' δημοτικού σχολείου στη διαφορετικότητα

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Ακογιούνολου Μίτση

Ερευνήτρια: Βλαχάκη Νίκη (email niki.vlachaki@gmail.com, τηλ. 6985768565)

1. Σκοπός της εκπαιδευτικής εφαρμογής

Σκοπός της μελέτης είναι η ευαισθητοποίηση των παιδιών στο θέμα της ορατής διαφορετικότητας (εθνικότητα, ηλικία, σωματοτυπικά χαρακτηριστικά, κ.λ.π.), μέσω της μουσικής και της ποίησης, με εργαλείο τη δημιουργικότητά τους. Το θέμα της ορατής διαφορετικότητας θα προσεγγιστεί διακαλλιτεχνικά, και στο μάθημα θα συνδυαστούν η ποίηση και η μουσική. Τα ποιήματα που θα παρουσιαστούν στα μαθήματα είναι Ελλήνων και ξένων ποιητών, τα οποία μιλούν ή αγγίζουν την διαφορετικότητα, και την ταυτότητα του «άλλου».

2. Διαδικασία

Οι μαθητές/μαθήτριες θα παρακολουθήσουν έξι μαθήματα μουσικής, τα οποία θα έχουν ως τελικό αποτέλεσμα τη σύνθεση ενός τραγουδιού (που θα αναφέρεται σε κάποια πτυχή του ζητήματος της ορατής διαφορετικότητας). Το τραγούδι το οποίο θα δημιουργηθεί από τους ίδιους τους μαθητές και τις μαθήτριες, θα καταγραφεί, θα ηχογραφηθεί και θα παρουσιαστεί κατά την ολοκλήρωση της ερευνητικής εργασίας. Μετά το πέρας της ηχογράφησης θα γίνει μια συζήτηση με τα παιδιά για την εμπειρία τους από όλη τη διαδικασία, η οποία θα ηχογραφηθεί, θα βρίσκεται στη κατοχή της ερευνήτριας, και θα αποτελέσει υλικό προς ανάλυση για την αξιολόγηση της ίδιας της εφαρμογής. Στοιχεία από τη συζήτηση μπορεί να χρησιμοποιηθούν στην εργασία, διασφαλίζοντας ταυτόχρονα μέσω ανωνυμίας, τα προσωπικά δεδομένα των παιδιών και του σχολείου.

3. Κίνδυνοι και ενοχλήσεις

Δεν υπάρχει κανένας κίνδυνος που να συνοδεύει τη συμμετοχή των παιδιών στην έρευνα. Θα υπάρξει ηχογράφηση του τραγουδιού και της συζήτησης, και θα δημιουργηθεί ένα βίντεο από τα ίδια τα παιδιά, στο οποίο δεν θα εμφανίζεται το πρόσωπο κανενός παιδιού.

4. Προσδοκώμενες ωφέλειες

Με την συμμετοχή του παιδιού σας, θα βοηθήσετε στην περαιτέρω κατανόηση των αντιλήψεων και των στάσεων των μαθητών/τριών για το θέμα της ορατής διαφορετικότητας.

5. Δημοσίευση δεδομένων – αποτελεσμάτων

Η συναίνεση στην εκπαιδευτική εφαρμογή συνεπάγεται ότι συμφωνείτε με την μελλοντική δημοσίευση των αποτελεσμάτων της, με την προϋπόθεση ότι οι πληροφορίες θα είναι ανώνυμες και δε θα αποκαλυφθούν τα ονόματα των συμμετεχόντων. Τα δεδομένα που θα συγκεντρωθούν θα κωδικοποιηθούν με ψευδώνυμο, ώστε το όνομα του παιδιού σας να μην εμφανίζεται πουθενά.

6. Πληροφορίες

Μη διστάσετε να κάνετε ερωτήσεις γύρω από το σκοπό ή την διαδικασία της εργασίας. Αν έχετε οποιαδήποτε αμφιβολία ή ερώτηση ζητήστε διευκρινίσεις.

7. Συναίνεση για ηχογράφηση

Ζητείται η συναίνεσή σας για την ηχογράφηση των μαθημάτων, την τελική ηχογράφηση του τραγουδιού και την ηχογράφηση της ομαδικής συζήτησης μετά το πέρας των μαθημάτων.

8. Δήλωση συναίνεσης

Διάβασα το έντυπο αυτό και κατανοώ τις διαδικασίες που θα ακολουθήσουν. Με την υπογραφή μου, συναινώ να παρακολουθήσει ο μαθητής/ μαθήτρια το εκπαιδευτικό πρόγραμμα

Ημερομηνία: __/__/__

Ονοματεπώνυμο και υπογραφή
συμμετέχοντος/ουσας

Ονοματεπώνυμο και υπογραφή ερευνητή/τριας

Παράρτημα II: Ποιήματα

1. Η ΠΕΡΙΦΡΑΣΤΙΚΗ ΠΕΤΡΑ

(Κικλή Δημουλά)

Μίλα.

Πές κάτι, ότιδήποτε.

Μόνο μη στέκεις σαν άτσάλινη
άπουσία.

Διάλεξε έστω κάποια λέξη,
που να σε δένει πιο σφιχτά
με την άοριστία.

Πές:

«άδικα»,

«δέντρο»,

«γυμνό».

Πές:

«θα δοῦμε»,

«άστάθμητο»,

«βάρος».

Ύπάρχουν τόσες λέξεις που
όνειρεύονται
μια σύντομη, άδετη, ζωή με τη
φωνή σου.

Μίλα.

Έχουμε τόση θάλασσα

μπροστά μας.

Έκεί που τελειώνουμε έμεῖς
άρχίζει ή θάλασσα.

Πές κάτι.

Πές «κῦμα», που δέν στέκεται.

Πές «βάρκα», που βουλιάζει

άν την παραφορτώσεις με
προθέσεις.

Πές «στιγμή»,

που φωνάζει βοήθεια ότι

πνίγεται,

μην τη σώζεις,

πές

«δέν άκουσα».

Μίλα.

Οι λέξεις έχουν έχθρες μεταξύ
τους,

έχουν τους άνταγωνισμούς:

άν κάποια άπ' αυτές σε

αίχμαλωτίσει,

σ' έλευθερώνει άλλη.

Τράβα μία λέξη άπ' τη νύχτα
στην τύχη.

Όλόκληρη νύχτα στην τύχη.

Μη λές «όλόκληρη»,

πές «έλάχιστη»,

που σ' αφήνει να φύγεις.

Έλάχιστη

αῖσθηση,

λύπη

όλόκληρη

δική μου.

Όλόκληρη νύχτα.

Μίλα.

Πές «άστέρι», που σβήνει.

Δέν λιγοστεύει ή σιωπή με μια
λέξη.

Πὲς «πέτρα»,
ποὺ εἶναι ἄσπαστη λέξι.
Ἔτσι, ἴσα ἴσα,

νὰ βάλω ἓναν τίτλο
σ' αὐτὴ τὴ βόλτα τὴν
παραθαλάσσια.

2. Στην Κοιλιάδα με τους Ροδόνες (Νίκος Εγγονόπουλος 1978)

[...]

Αλήθεια –των αδυνάτων αδύνατο–
ποτές δεν εκατάφερα να καταλάβω
αυτά τα όντα που δεν βλέπουνε
το τερατώδες κοινό γνώρισμα τ' ανθρώπου
– το εφήμερο της παράλογης ζωής του –
κι ανακαλύπτουνε διαφορές
– γιομάτοι μίσος – διαφορές
σε χρώμα δέρματος, φυλή, θρησκεία

3. Άξιον Εστί (Οδυσσέας Ελύτης)

[...]

Βλέπεις, είπε, είναι οι Άλλοι
και δε γίνεται Αυτοί χωρίς Εσένα
και δε γίνεται μ' Αυτούς χωρίς, Εσύ
Βλέπεις, είπε, είναι οι Άλλοι
και ανάγκη πάσα να τους αντικρίσεις
ή μορφή σου αν θέλεις ανεξάλειπτη νά 'ναι
και να μείνει αυτή.

4. Οι γειτονιές του κόσμου (Γιάννης Ρίτσος)

Είναι μεγάλος τούτος ο άνεμος
είναι πελώριος τούτος ο άνεμος
είναι χαρούμενος, χαρούμενος, χαρούμενος,
ρίχνει τα τείχη που ύψωσαν ανάμεσα στους λαούς
ρίχνει τα τείχη του θανάτου
ρίχνει τα τείχη ανάμεσα στο νου και στην καρδιά
τα τείχη ανάμεσα σε σένα και σε μένα
κι ανοίγει διάπλατα, πάνου απ' τον κόσμο, του ήλιου παράθυρο.
Ακούστε πώς σφυρίζει τούτος ο άνεμος
μέσα στις ματωμένες γειτονιές του κόσμου

5. Να αγαπιέσαι ή να αγαπάς Νίκου Εγγονόπουλου, «Το γλωσσάριο των ανθέων Από τη συλλογή Έλευσις (1948)»

την ποίησιν ή την δόξα;	το μίσος
την ποίηση	τον πόλεμο ή την ειρήνη;
το βαλάντιο ¹ ή την ζωή;	τον πόλεμο
τη ζωή	νυν ή αεί;
Χριστόν ή Βαραββάν ² ;	αεί
Χριστόν	αυτόν ή άλλον;
την Γαλάτειαν ³ ή μιαν	αυτόν
καλύβην;	εσένα ή άλλον;
την Γαλάτεια	εσένα
την Τέχνη ή τον θάνατο;	το άλφα ή το ω μέγα;
την Τέχνη	το άλφα
τον πόλεμο ή την ειρήνη;	την εκκίνηση ή την άφιξη;
την ειρήνη	την εκκίνηση
την Ηρώ ή τον Λέανδρο ⁴ ;	την χαράν ή την λύπην;
την Ηρώ	την χαρά
την σάρκα ή τα οστά;	την λύπην ή την ανίαν;
την σάρκα	την λύπη
τη γυναίκα ή τον άνδρα;	τον άνθρωπο ή τον πόθο;
τη γυναίκα	τον πόθο
το σχέδιον ή το χρώμα;	τον πόλεμο ή την ειρήνη;
το χρώμα	την ειρήνη
την αγάπη ή την αδιαφορία;	ν' αγαπιέσαι ή ν' αγαπάς;
την αγάπη	ν' αγαπώ
το μίσος ή την αδιαφορία;	

¹ Οικονομική δυνατότητα

² είναι ο κρατούμενος τον οποίο ο Πόντιος Πιλάτος ελευθέρωσε για την εορτή του εβραϊκού Πάσχα στην Ιερουσαλήμ αντί για τον Ιησού Χριστό.

³ Ήταν μια θαλάσσια νύμφη, ενώ ο Όμηρος και ο Ησίοδος αναφέρουν ότι ήταν η πιο όμορφη και η πιο αγαπητή ανάμεσα στις 50 Νηρηίδες

⁴ Η Ηρώ και ο Λέανδρος είναι τα πρόσωπα μιας δραματικής ιστορίας της ελληνικής μυθολογίας.

6. **Human Family Maya**

Angelou

I note the obvious differences
In the human family.
Some of us are serious
Some thrive on comedy.

Some declare their lives are
lived
As true profundity
And others claim they really
live
The real reality

The variety of our skin tones
Can confuse, bemuse, delight,
Brown and pink and beige and
purple,
Tan and blue and white.

I've sailed upon the seven seas
And stopped in every land,
I've seen the wonders of the
world
Not yet one common man.

Μετάφραση

Σημειώνω τις εμφανείς
διαφορές στην ανθρώπινη
οικογένεια
Μερικοί από εμάς είμαστε
σοβαροί
Άλλοι ακμάζουν με την
κωμωδία

Μερικοί δηλώνουν ότι έχουν
ζήσει τη ζωή τους ειλικρινά,
βαθιά και συναισθηματικά
Και άλλοι λένε πως ζουν στην
«πραγματική» πραγματικότητα

Η ποικιλία των χρωμάτων του
δέρματός μας, μπορεί να
μπερδέψει, να σαστίσει, ή να
φέρει χαρά,
Καφέ και ροζ και μπεζ και
μωβ,
Ανοιχτό καφέ και μπλε και
άσπρο

Έχω ταξιδέψει τις 7 θάλασσες
Και έχω σταματήσει σε κάθε
χώρα,
Έχω δει τα θαύματα του
κόσμου
Αλλά ακόμα δεν έχω δει
κάποιον κοινό άνθρωπο.

I know ten thousand women
Called Jane and Mary Jane,
But I've not seen any two
Who really were the same

Mirror twins are different

Although their features jibe,
And lovers think quite different
thoughts
While lying side by side.

We love and lose in China,
We weep on England's moors,
And laugh and moan in Guinea,
And thrive on Spanish shores.

We seek success in Finland,
Are born and die in Maine.
In mirror ways we differ,
In major we're the same.

Ξέρω 10 χιλιάδες γυναίκες
Που να ονομάζονται Τζειν και
Μερι Τζειν,
Μα δεν έχω δει δύο από αυτές
που να ήταν ίδιες.

Τα όμοια δίδυμα είναι
διαφορετικά
Παρόλο που τα
χαρακτηριστικά τους μοιάζουν
Και οι ερωτευμένοι έχουν
διαφορετικές σκέψεις όταν
ξαπλώνουν δίπλα – δίπλα

Αγαπάμε και χάνουμε στην
Κίνα,
Κλαίμε στους χερσότοπους της
Αγγλίας,
Γελάμε και γκρινιάζουμε στην
Γουινέα,
Και ανθίζουμε στις ακτές της
Ισπανίας

Ψάχνουμε την επιτυχία στην
Φινλανδία,
Και γεννιόμαστε και
πεθαίνουμε στο Μειν,
Σε μικρά σημεία διαφέρουμε,
Σε σημαντικά είμαστε ίδιοι.

I note the obvious differences
Between each sort and type,
But we are more alike, my
friends,

But we are more alike, my
friends,
Than we are unlike.

Than we are unlike.
But we are more alike, my
friends, Than we are unlike.

Σημειώνω τις εμφανείς
διαφορές
Σε κάθε είδος και κάθε τύπο
Αλλά είμαστε περισσότερο
όμοιοί, φίλοι μου, από ότι
διαφορετικοί

Αλλά είμαστε περισσότερο
όμοιοί, φίλοι μου, από ότι
διαφορετικοί

Αλλά είμαστε περισσότερο
όμοιοί, φίλοι μου, από ότι
διαφορετικοί

Παράρτημα ΙΙΙ: Πλάνα μαθημάτων

Ημερομηνία: 30 Μαΐου 2023

Τάξη: Ε' Δημοτικού.

Σχολική χρονιά: 2022-2023

Όνομα καθηγητή: Βλαχάκη Νίκη

Αριθμός διδακτικών ωρών: 1

Όνομα μαθήματος	Μάθημα πρώτο: Πρώτη γνωριμία
Ποιοι από τους ειδικούς σκοπούς που ορίζει το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών επιδιώκονται από το συγκεκριμένο διδακτικό πλάνο	☐ σύνδεση της μουσικής με τις άλλες τέχνες και τα άλλα γνωστικά αντικείμενα. ☐ χρήση της μουσικής για να αναπτύσσουν πνεύμα ομαδικότητας, συνεργασίας, υπευθυνότητας, πειθαρχίας και επικοινωνίας. ☐ γνωριμία, εξοικείωση και χρήση της τεχνολογίας για θέματα μουσικής.
Καινούργιες μουσικές έννοιες	☐ Σύνδεση της μουσικής με την ποίηση
Στόχοι	Γνωσιολογικοί 1. Η σχέση της μουσικής και της ποίησης 2. Κατανόηση των ποιημάτων 3. Κατανόηση της ορατής διαφορετικότητας Ψυχοκινητικοί 1. ομαδικότητα 2. συνεργασία Συναισθηματικοί 1. Ευαισθητοποίηση στο θέμα της ορατής διαφορετικότητας
Μουσικά εργαλεία:	☐ Ανάλυση στίχων (των ποιημάτων)
Προϋπάρχουσες δεξιότητες ή/και γνώσεις	☐ Ανάγνωση
Μέθοδοι διδασκαλίας	Ομαδοσυνεργατική, άτυπη
Οργάνωση τάξης	☐ Η αίθουσα διδασκαλίας όπως ήταν οργανωμένη στα μαθήματα γενικής παιδείας

Μέσα και υλικά
διδασκαλίας

- ☐ Φωτοτυπίες από τα ποιήματα

Πορεία διδασκαλίας

1. Συζήτηση για το πρόγραμμα που θα κάνουμε
2. Συζήτηση για την ορατή διαφορετικότητα
3. Διαμοιρασμός ποιημάτων- και διάβασμα ποιημάτων
4. Συζήτηση ποιημάτων και της σχέσης τους με τη μουσική
5. Υπογράμμιση λέξεις-κλειδιά
6. Χωρισμός σε ομάδες

Υλικό που θα
χρησιμοποιηθεί
(Ποιήματα)

1. Η ΠΕΡΙΦΡΑΣΤΙΚΗ ΠΕΤΡΑ (Κική Δημουλά
2. Στην Κουλάδα με τους Ροδώνες (Νίκος Εγγονόπουλος 1978)
3. Άξιον Εστί (Οδυσσέας Ελύτης)
4. Οι γειτονιές του κόσμου (Νίκος Εγγονόπουλος)
5. Να αγαπιέσαι ή να αγαπας; Νίκου Εγγονόπουλου,
Το γλωσσάριο των ανθέων από τη συλλογή Έλυσιν (1948)»
6. Human Family Maya Angelou

Ημερομηνία: 06/04/2023
 Σχολική χρονιά: 2022-2023
 Αριθμός διδακτικών ωρών: 1 ώρα

Τάξη: Ε' Δημοτικού
 Όνομα καθηγητή: Βλαχάκη Νίκη

Όνομα μαθήματος	Μάθημα δεύτερο: Ανάλυση ποιημάτων
Ποιοι από τους ειδικούς σκοπούς που ορίζει το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών επιδιώκονται από το συγκεκριμένο διδακτικό πλάνο	☐ σύνδεση της μουσικής με τις άλλες τέχνες και τα άλλα γνωστικά αντικείμενα.
Στόχοι	Γνωσιολογικοί 1. Η σχέση της μουσικής με την ποίηση 2. Κατανόηση και ανάλυση των ποιημάτων 3. Η σχέση των ποιημάτων με την διαφορετικότητα Ψυχοκινητικοί 1. ομαδικότητα 2. συνεργασία Συναισθηματικοί 1. Ευαισθητοποίηση στο θέμα της διαφορετικότητας
Μουσικά εργαλεία:	☐ Ανάλυση στίχων (των ποιημάτων)
Προϋπάρχουσες δεξιότητες ή/και γνώσεις	☐ Ανάγνωση
Μέθοδοι διδασκαλίας	Ομαδοσυνεργατική, άτυπη
Οργάνωση τάξης	Αίθουσα διδασκαλίας – με βάση τις ομάδες που έχουν δημιουργηθεί
Μέσα και υλικά διδασκαλίας	Φωτοτυπίες από τα ποιήματα
Πορεία διδασκαλίας	1. Διάβασμα ποιημάτων δυνατά από τη διδάσκουσα 2. Συζήτηση- ανάλυση ποιημάτων 3. Τελική υπογράμμιση λέξεων- φράσεων σε ομάδες 4. Ανάλυση της σχέσης των ποιημάτων με το θέμα της διαφορετικότητας 5. Συζήτηση για τη σημασία συγγραφής ενός τραγουδιού για το θέμα της διαφορετικότητας

Ημερομηνία: 27/04/2023
 Σχολική χρονιά: 2022-2023
 Αριθμός διδακτικών ωρών: 1 ώρα

Τάξη: Ε' δημοτικού
 Όνομα καθηγητή: Βλαχάκη Νίκη

Όνομα μαθήματος	Μάθημα τρίτο: Συγγραφή τραγουδιών Ι
Ποιοι από της ειδικούς σκοπούς που ορίζει το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών επιδιώκονται από το συγκεκριμένο διδακτικό πλάνο	☐ ανάπτυξη των ατομικών μουσικών της ικανοτήτων. ☐ σύνδεση της μουσικής με της της τέχνης και τα άλλα γνωστικά αντικείμενα. ☐ χρήση της μουσικής για να αναπτύσσουν πνεύμα ομαδικότητας, συνεργασίας, υπευθυνότητας, πειθαρχίας και επικοινωνίας.
Καινούργιες μουσικές έννοιες	☐ συγγραφή στίχων ☐ σύνθεση μουσικής
Στόχοι	Γνωσιολογικοί 1.Συγγραφή στίχων 2.Συγγραφή μελωδίας 3.Σύνδεση των ποιημάτων με την συγγραφή των στίχων Ψυχοκινητικοί 1.Ομαδικότητα 2.Συνεργασία 3.Δημιουργικότητα Συναισθηματικοί 1. Ευαισθητοποίηση στο θέμα της διαφορετικας
Μουσικά εργαλεία:	☐ Μελωδία ☐ Τραγούδι ☐ Μουσική φόρμα ☐ Αυτοσχεδιασμός ☐ σύνθεση ☐ Έκφραση
Προϋπάρχουσες δεξιότητες ή/και γνώσεις	Γραφή
Μέθοδοι διδασκαλίας	ομαδοσυνεργατική
Οργάνωση τάξης	Στην αίθουσα διδασκαλίας με βάση της ομάδες που έχουν διαμορφωθεί
Μέσα και υλικά διδασκαλίας	☐ Χαρτιά ☐ Μολύβια- στυλό ☐ Τα 6 φωτοτυπημένα ποιήματα
Πορεία διδασκαλίας	1. Συζήτηση για την ελευθερία που έχουν τα παιδιά να γράψουν το τραγούδι της της θέλουν 2. Αρχή συγγραφής τραγουδιών

Ημερομηνία: 04/05/2023

Τάξη: Ε' δημοτικού

Σχολική χρονιά: 2022-2023.

Όνομα καθηγητή: Βλαχάκη Νίκη.

Αριθμός διδακτικών ωρών: 1 ώρα

Όνομα μαθήματος	Μάθημα τέταρτο: Συγγραφή τραγουδιών II								
Ποιοι από της ειδικούς σκοπούς που ορίζει το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών επιδιώκονται από το συγκεκριμένο διδακτικό πλάνο	☐ ανάπτυξη της ικανότητας να εκτιμούν και να ανταποκρίνονται σε αισθητικά στοιχεία της μουσικής. ☐ εκτίμηση της μουσικής κληρονομιάς άλλων λαών. ☐ ανάπτυξη των ατομικών μουσικών της ικανοτήτων. ☐ σύνδεση της μουσικής με της της τέχνης και τα άλλα γνωστικά αντικείμενα. ☐ χρήση της μουσικής για να αναπτύσσουν πνεύμα ομαδικότητας, συνεργασίας, υπευθυνότητας, πειθαρχίας και επικοινωνίας.								
Καινούργιες μουσικές έννοιες	Στίχοι της ραπ μουσικής ως μέσο ευαισθητοποίησης για το θέμα της διαφορετικότητας								
Στόχοι	Γνωσιολογικοί - Οι στίχοι της τράπ μουσικής ως μέσο ευαισθητοποίησης - Συγγραφή στίχων εμπνευσμένη από διάφορα είδη τέχνης - Σύνθεση μουσικής Ψυχοκινητικοί - ομαδικότητα - συνεργασία Συναισθηματικοί - Ευαισθητοποίηση στο θέμα της διαφορετικότητας								
Μουσικά εργαλεία:	<table><tr><td>☐ Ρυθμός</td><td>☐ Μελωδία</td></tr><tr><td>☐ Τραγούδι</td><td>☐ Ακρόαση</td></tr><tr><td>☐ Μουσική φόρμα</td><td>☐ Σύνθεση</td></tr><tr><td>☐ Αυτοσχεδιασμός</td><td>☐ Ανάλυση στίχων</td></tr></table>	☐ Ρυθμός	☐ Μελωδία	☐ Τραγούδι	☐ Ακρόαση	☐ Μουσική φόρμα	☐ Σύνθεση	☐ Αυτοσχεδιασμός	☐ Ανάλυση στίχων
☐ Ρυθμός	☐ Μελωδία								
☐ Τραγούδι	☐ Ακρόαση								
☐ Μουσική φόρμα	☐ Σύνθεση								
☐ Αυτοσχεδιασμός	☐ Ανάλυση στίχων								
Προϋπάρχουσες δεξιότητες ή/και γνώσεις	ανάγνωση								
Μέθοδοι διδασκαλίας	Ομαδοσυνεργατική								
Οργάνωση τάξης	Στην αίθουσα διδασκαλίας με βάση της διαμορφωμένες ομάδες								
Μέσα και υλικά διδασκαλίας	2 τραγούδια τραπ-ραπ (xxx tentation) - Πρόχειρα χάρτινα ποτήρια								

Πορεία διδασκαλίας	1.Ανάλυση με των 2 τραπ-ραπ τραγουδιών με σκοπό να καταλάβουν τα παιδιά πως μπορούν να γράψουν όποιο είδος μουσικής θέλουν με στίχους οι οποίοι να ευαισθητοποιούν για το θέμα της διαφορετικότητας 2.Συνέχεια συγγραφής τραγουδιών από τα παιδιά 3. Όποια ομάδα τελειώνει ξεκινάει το πρόχειρο ρυθμικό μοτίβο για το τραγούδι της
Υλικό που θα χρησιμοποιηθεί (Στίχοι rap τραγουδιών του XXXTENTACION)	<u>XXxtentacion Hope</u> ... <i>I'm so ' tired, yuh</i> <i>So what's up? What you say?</i> <i>Feelin' good, I'm feelin' great</i> <i>Tired of the ' hate</i> ... <i>So outside of my misery, I think I'll find</i> <i>A way of envisioning a better life</i> <i>For the rest of us, the rest of us</i> <i>There's hope for the rest of us, the rest of us</i> <u>Μετάφραση</u> ... <i>Είμαι πολύ κουρασμένος</i> <i>Τι γίνεται; Τι λες;</i> <i>Νιώθω καλά, νιώθω υπέροχα</i> <i>Κουράστηκα με το μίσος</i> <i>Έξω από την μιζέρια μου νομίζω να βρω</i> <i>Έναν τρόπο να οραματιστώ μια καλύτερη ζωή για τους υπόλοιπους από εμάς</i> <i>Υπάρχει ελπίδα για τους υπόλοιπους από εμάς</i> <u>XXxtentacion SAVE ME</u> ... <i>Let them see me in pain again</i> <i>Hello (hello), from the dark side in</i> <i>Does anybody here wanna be my friend? (my friend)</i> <i>Want it all to end</i> <i>Tell me when the is it all gon' end? (end)</i> ... <i>So save me (save me)</i> <i>Before I fall (i fall)</i> <u>Μετάφραση</u> <i>Άφησε τους να με δουν ξανά στον πόνο</i> <i>Γειά, από την σκοτεινή πλευρά</i> <i>Θέλει κανείς να είναι φίλος μου;</i> <i>Θέλω να τελειώσουν όλα,</i>

Πές μου πότε θα τελειώσουν

...

Σώστε με πριν «πέσω»

Ημερομηνία: 11/05/2023.

Τάξη: Ε' δημοτικού

Σχολική χρονιά: 2022-2023

Όνομα καθηγητή: Βλαχάκη Νίκη

Αριθμός διδακτικών ωρών: 1 ώρα

Όνομα μαθήματος	Μάθημα πέμπτο: Συγγραφή τραγουδιών, ρυθμική επένδυση και ζωγραφική	
Ποιοι από τους ειδικούς σκοπούς που ορίζει το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών επιδιώκονται από το συγκεκριμένο διδακτικό πλάνο	☐ ανάπτυξη των ατομικών μουσικών τους ικανοτήτων. ☐ σύνδεση της μουσικής με τις άλλες τέχνες και τα άλλα γνωστικά αντικείμενα. ☐ χρήση της μουσικής για να αναπτύσσουν πνεύμα ομαδικότητας, συνεργασίας, υπευθυνότητας, πειθαρχίας και επικοινωνίας. ☐ γνωριμία, εξοικείωση και χρήση της τεχνολογίας για θέματα μουσικής.	
Καινούργιες μουσικές έννοιες	1. ρυθμός 2. σύνδεση της μουσικής με τη ζωγραφική 3. ηχογράφηση	
Στόχοι	Γνωσιολογικοί 1.Ρυθμική επένδυση σε μια σύνθεση 2.Η σύνδεση της μουσικής με τη ζωγραφική 3.ηχογράφηση Ψυχοκινητικοί 1.ομαδικότητα 2.συνεργασία Συναισθηματικοί 1.Ευαισθητοποίηση στο θέμα της διαφορετικότητας 2. Κατανόηση της διαφορετικότητας κάθε παιδιού και ευαισθητοποίηση σε όσα συμβαίνουν γύρω τους	
Μουσικά εργαλεία:	☐ Ρυθμός ☐ Τραγούδι ☐ Μουσική φόρμα ☐ Αυτοσχεδιασμός ☐ Μελωδία ☐ Έκφραση ☐ Σύνθεση	

Προϋπάρχουσες δεξιότητες ή/και γνώσεις	-
Μέθοδοι διδασκαλίας	Ομαδοσυνεργατική
Οργάνωση τάξης	Στην αίθουσα διδασκαλίας με βάση τις ομάδες που έχουν διαμορφωθεί
Μέσα και υλικά διδασκαλίας	1. Χάρτινα ποτήρια 2. Χαρτιά 3. Μολύβια- στυλό 4. Μαρκαδόροι 5. Μικρόφωνο ηχογράφησης
Πορεία διδασκαλίας	1. Η 2^η ομάδα συνεχίζει την συγγραφή του τραγουδιού της 2. Όποια ομάδα τελειώσει τη συγγραφή και τη σύνθεση (μουσική και ρυθμική) του τραγουδιού της ζωγραφίζει τα χάρτινα ποτήρια ή δημιουργεί κάποια ζωγραφιά σε χαρτί με σκοπό την εικαστική επένδυση του τραγουδιού τους στο βίντεο 3. Στο τέλος του μαθήματος, όποια ομάδα έχει τελειώσει το τραγούδι της το ηχογραφεί

Ημερομηνία: 18/05/2023

Τάξη: Ε' δημοτικού

Σχολική χρονιά: 2022-2023.

Όνομα καθηγητή: Βλαχάκη Νίκη.

Αριθμός διδακτικών ωρών: 1 ώρα

Όνομα μαθήματος	Μάθημα έκτο: Ηχογράφηση και Αξιολόγηση του μαθήματος
Ποιοι από τους ειδικούς σκοπούς που ορίζει το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών επιδιώκονται από το συγκεκριμένο διδακτικό πλάνο (τσεκάρετε όσα ισχύουν)	☐ ανάπτυξη των ατομικών μουσικών τους ικανοτήτων. ☐ σύνδεση της μουσικής με τις άλλες τέχνες και τα άλλα γνωστικά αντικείμενα. ☐ χρήση της μουσικής για να αναπτύσσουν πνεύμα ομαδικότητας, συνεργασίας, υπευθυνότητας, πειθαρχίας και επικοινωνίας. ☐ γνωριμία, εξοικείωση και χρήση της τεχνολογίας για θέματα μουσικής.
Στόχοι	Γνωσιολογικοί 1. Ηχογράφηση Ψυχοκινητικοί 2. ομαδικότητα 3. συνεργασία Συναισθηματικοί 1. Ευαισθητοποίηση στο θέμα της διαφορετικότητας

	2. Κατανόηση της διαφορετικότητας κάθε παιδιού και ευαισθητοποίηση σε όσα συμβαίνουν γύρω τους
Μουσικά εργαλεία:	☐ Ρυθμός ☐ Μελωδία ☐ Τραγούδι ☐ Έκφραση ☐ Μουσική φόρμα ☐ Σύνθεση ☐ Αυτοσχεδιασμός
Μέθοδοι διδασκαλίας	Ομαδοσυνεργατική
Οργάνωση τάξης	Στην αίθουσα διδασκαλίας με βάση τις ομάδες που έχουν διαμορφωθεί
Μέσα και υλικά διδασκαλίας	1.Χάρτινα ποτήρια 2.Χαρτιά 3.Μολύβια- στυλό 4.Μαρκαδόροι 5.Μικρόφωνο ηχογράφησης 6.Ερωτηματολόγιο αξιολόγησης της διδασκαλίας
Πορεία διδασκαλίας	1.Η ομάδα 1 ^η που έχει τελειώσει την ηχογράφηση συνεχίζει και τελειώνει τις ζωγραφιές 2.Η 2 ^η ομάδα ηχογραφεί το τραγούδι της 3.Δίνονται στα παιδιά τα ερωτηματολόγια και τα συμπληρώνουν 4.Συζητάμε τα μαθήματα που περάσαμε μαζί
Αξιολόγηση (αρχική, συντρέχουσα και τελική)	☐ Ερωτηματολόγιο αξιολόγησης της διδασκαλίας

Παράρτημα IV: Τα αποσπάσματα από τα τραγούδια του XXXTentacion που παραδόθηκαν στα παιδιά με τη μετάφρασή τους

Xxxtentacion_ HOPE

...

I'm so ' tired, yuh

So what's up? What you say?

Feelin' good, I'm feelin' great

Tired of the ' hate

...

So outside of my misery, I think I'll find

A way of envisioning a better life

For the rest of us, the rest of us

There's hope for the rest of us, the rest of us

Xxxtentacion SAVE ME

...

Let them see me in pain again

Hello (hello), from the dark side in

Does anybody here wanna be my friend? (my friend)

Want it all to end

Tell me when the is it all gon' end? (end)

...

So save me (save me)

Before I fall (i fall)

Μετάφραση

...

Είμαι πολύ κουρασμένος

Τι γίνεται; Τι λες;

Νιώθω καλά, νιώθω υπέροχα

Κουράστηκα με το μίσος

....

Έξω από την μιζέρια μου νομίζω να βρω

Έναν τρόπο να οραματιστώ μια καλύτερη ζωή για τους υπόλοιπους από εμάς

Υπάρχει ελπίδα για τους υπόλοιπους από εμάς

Μετάφραση

....

Άφησε τους να με δουν ξανά στον πόνο

Γειά, από την σκοτεινή πλευρά

Θέλει κανείς να είναι φίλος μου;

Θέλω να τελειώσουν όλα,

Πες μου πότε θα τελειώσουν

...

Σώστε με πριν «πέσω»

Παράρτημα V: Ευχαριστήριο κείμενο για τα παιδιά

Σας ευχαριστώ πολύ για όλη τη βοήθεια σας!
Μην ξεχνάτε να σέβεστε τους γύρω σας με όλα τα
«διαφορετικά» τους στοιχεία.
Και να δημιουργείτε!

Παράρτημα VI: Ερωτηματολόγιο

Ερωτηματολόγιο για τα μαθήματα που περάσαμε μαζί

1. Σε ποια ομάδα βρίσκονται;

- Των κοριτσιών
- Των αγοριών
- Άλλο

2. Τι σημαίνει για εσένα διαφορετικότητα;

3. Πως διαφοροποιήθηκε η άποψή σου για το θέμα της διαφορετικότητας μέσα από τα μαθήματα;

4. Πως πιστεύεις ότι μπορεί να βοηθήσουν τα τραγούδια που γράψατε κάποιον που θα τα ακούσει;

5. Τι σου άρεσε περισσότερο από τα μαθήματα που κάναμε μαζί;

6. Τι σου άρεσε λιγότερο από τα μαθήματα που κάναμε μαζί;

7. Αν μπορούσες να αλλάξεις κάτι στα μαθήματα που κάναμε, τι θα ήταν αυτό;

8. Θα ήθελες να μοιραστείς κάτι παραπάνω;

**Πέρασα υπέροχα μαζί σας
Σας ευχαριστώ πολύ και πάλι!**

Παράρτημα VII: Τραγούδια μαθητών

Διαφορετικότητα (Τραγούδι ομάδας κοριτσιών)

Η διαφορετικότητα είναι σαν μια λέξη
Ξεκινάει από το ο, το α, το η, μα είναι διαφορετική.

Μπορεί η λέξη να είναι (άδικα)

Μπορεί να είναι ένα κύμα

Όμως κάθε μια από αυτές

Είναι διαφορετικές

Μερικές από αυτές είναι και λυπητερές

Μπορεί να είναι μακρινές

Σαν ένα αστέρι στον ουρανό

Που λάμπει τη νύχτα (X2)

Το σκοτάδι δεν είναι ντροπή

Δεν είναι ντροπή να αγαπάς

Κοίτα μπροστά

Μη γυρίσεις ποτέ πίσω για το bullying

Εσύ πρέπει πάντα να θυμάσαι

Ότι κάθε άνθρωπος είναι ξεχωριστός

Και πρέπει να τον αγαπάς!

Τραγούδι ομάδας αγοριών.

1. Κάτω ο φασισμός, κάτω ο ρατσισμός. Στοπ στο bullying τώρα, τώρα παίρνω φόρα.
2. Κάντε άκρη, Stop στο bullying. Όλοι είμαστε ίσοι και όχι διαφορετικοί στη γη αυτή
3. Κάνε πίσω, estoy iaborito (βαριέμαι), είσαι διαφορετικός πρώτος μαθηματικός και αξιωματικός. Non me importa (δεν με νοιάζει), άνοιξε μια πόρτα της φιλίας!
4. Γεια παιδιά! Εγώ είμαι! Προστατεύω τον Σωτήρη γιατί είμαι σωτήρας όλων των παιδιών, εσύ κάνε στην άκρη, μπροστά σου είναι κάποιος που τα θέλει όλα για τη δική του πάρτη.
5. Ίδιοι για πάντα δυνατοί, ενωμένοι γιατί άνθρωποι όλοι δυνατοί από εμένα προστατευμένοι. Άντε γεια οι φασιστές που έχουν απομείνει, άντε γεια!

Βιβλιογραφικές Αναφορές Παραρτημάτων

Angelou, M. (1990). *I Shall Not Be Moved*. New York: Random House.

Δημουλά, Κ. (1997). *Το λίγο του κόσμου*. ΣΤΙΓΜΗ.

Εγγονόπουλος, Ν. (1985) *Το γλωσσάριο των ανθέων. από: Έλυσις*. ΙΚΑΡΟΣ.
http://photodentro.edu.gr/photodentro/surrealism_v1.1_pidx0051850/texts/engonopoulos_glwssario.html

Εγγονόπουλος, Ν. (2007). *Στην κοιλάδα με τους ροδόνες με είκοσι έγχρωμους πίνακες και ένα σχέδιο*. ΙΚΑΡΟΣ

Ελύτης, Ο. (2011). *Το άξιον εστί*. ΙΚΑΡΟΣ

Ρίτσος, Γ. (2008). *Οι γειτονιές του κόσμου 1949- 1951*. ΚΕΔΡΟΣ

XXXTENTACION – Hope. (n.d.). Genius. <https://genius.com/Xxxtentacion-hope-lyrics>

XXXTENTACION – Save Me. (n.d.). Genius. <https://genius.com/Xxxtentacion-save-me-lyrics>